

rAntGroen

België - Belgique
P.B.
WILRIJK 1
8/5124

P106235 - Driemaandelijks tijdschrift van Natuurpunt Zuidrand Antwerpen - april - mei - juni 2011 - jaargang 10 nr. 38

natuurpunt
Zuidrand Antwerpen

www.zuidrand.be

AFZENDER en VU:
Guido Callaerts
Frans De Cortlaan 42
2610 Wilrijk
Afgiftekantoor Wilrijk 1

Bestuursleden en coördinatoren

Hugo Waeterschoot, voorzitter en coörd. Beleidswerkgroep
Groenstraat 59, 2540 Hove
03/455 22 12 - 0477/33 23 30 - hugo.waeterschoot@scarlet.be

Jos Daniels, secretaris
Archimedeslaan 4, 2650 Edegem
03/458 02 02 - jos.daniels@base.be

Guido Callaerts, penningmeester, coörd. ledenadministratie en behaagactie
Frans De Cortlaan 42, 2610 Wilrijk
03/828 11 03 - callaertsguido@base.be

Nancy Geldhof, coördinator natuureducatie
Hollebeekstraat 192, 2660 Hoboken
0485/84 38 26 - nancy.geldhof@telenet.be

Johan Baetens, coördinator Studie
Keizerhoevestraat 21/2, 2610 Wilrijk
0484/23 75 59 - baetens.johan@gmail.com

Rudi Leemans, conservator Groen Neerland
Kleine Doornstraat 51, 2610 Wilrijk
03/828 43 16 - rudolf.leemans@telenet.be

Veerle De Saedeleer (mede)contactpunt Fort 7
contact.fort7@zuidrand.be
Elsenburglaan 2, 2650 Edegem
vee_saddler@yahoo.co.uk

Tuur Wuyts, (mede)contactpunt Fort 7
contact.fort7@zuidrand.be
Mestdagplein 15/4, 2610 Wilrijk
03/449 99 11 - arthurwuyts@telenet.be

Bob Gabriels, webmaster
Berchemlei 178, 2140 Borgerhout
bob.gabriels@telenet.be

Lucy de Nave, bestuurslid
Jan Van Ryswycklaan 277, 2020 Antwerpen
03/237 99 52 - lucy.denave@antwerpen.be

Ronny Deckers, bestuurslid
Orchideeënstraat 69, 2610 Wilrijk
0485/55 45 31 - ronald.deckers@telenet.be

Erlend Hansen, bestuurslid
Nakkersgoed 9, 2550 Kontich
03/457 46 99 - erlend.hansen@skynet.be

Redactie rAntGroen

rAntGroencoördinator: Johan Vermariën
Onafhankelijkheidsstraat 50, 2650 Edegem
03/457 00 56 - redactie@zuidrand.be

Graag uw teksten zenden naar:
Verslagen: André De Mul,
Lage Kaart 422 (Glv), 2930 Brasschaat
03/828 70 32 - andre-de-mul@telenet.be

Agenda: Guido Van Boeckel,
Berten Pilstraat 20, 2640 Mortsel
0475/96 69 67 - guido.van.boeckel@skynet.be

Zuidrand.waarnemingen.be: Gilbert Van Ael,
Antwerpsesteenweg 243, 2660 Hoboken
03/827 05 10 - gilbert.van.ael@telenet.be

Fort 7-nieuws:
Elsenburglaan 2, 2650 Edegem
contact.fort7@zuidrand.be

Overige: Johan Vermariën
zie redactie

Verdeling: Guido Callaerts
contactgegevens: zie bestuursleden

Vormgeving: Guido Van Boeckel
zie Agenda

Teksten voor het volgend nummer van rAntGroen, met verschijningsdatum 1 juli 2011, ontvangen we graag ten laatste op 15 mei.

Contactpersonen voor geleide wandelingen in Fort 7

Natuurwandelingen:

Tuur Wuyts - 03/449 99 11 - arthurwuyts@telenet.be

Monumentwandelingen:

Philippe Vanhove - 03/825 02 43 - philippe.vanhove@scarlet.be

Lidmaatschap Natuurpunt: 24 euro per jaar te storten op rekening van Natuurpunt vzw (230-0044233-21) met vermelding: lidmaatschap, Afd. Zuidrand Antwerpen, naam en adres. Als lid van Natuurpunt Zuidrand Antwerpen ontvangt u het algemeen verenigingsmagazine Natuur.blad en ons afdelings tijdschrift rAntGroen.

Adreswijziging: elke adreswijziging moet rechtstreeks gemeld worden aan Natuurpunt vzw, Coxielaan 11 - 2800 Mechelen (e-mail: Karina.deboeck@natuurpunt.be) met de volgende gegevens: lidnummer, naam, oud en nieuw adres en lid "afdeling Zuidrand Antwerpen."

Abonnement op rAntGroen: voor leden van andere afdelingen door storting van 8 euro op onze rekening met vermelding van uw naam en adres.

Verzekering: ieder lid is verzekerd inzake burgerlijke aansprakelijkheid bij deelname aan de Natuurpuntactiviteiten. Niet-leden gaan mee op eigen verantwoordelijkheid.

Inschrijving voor de autobustochten: de algemene prijs is 15 euro. Studenten betalen 13 euro. Alle gezinsleden tot en met 12 jaar gaan gratis mee indien vergezeld van ouders.

De eerst ingeschrevenen hebben voorrang indien de deelnemingsprijs betaald werd. Wie na storting niet mee kan, moet zo vlug mogelijk de leiding verwittigen zodat mensen die op de wachtlijst staan, kunnen meegaan.

Indien er onvoldoende inschrijvingen zijn, gaat de tocht door met eigen wagens of met minibusjes.

Annulatie bij autobustochten: leden die door ernstige redenen niet kunnen deelnemen en uiterlijk 2 dagen vooraf de leiding verwittigen, hebben recht op een tegoedbon voor een volgende bustocht.

Annulatie bij weekends en reizen: om tijdig vervanging te vinden vragen we u om afzegging zo spoedig mogelijk te melden. Teneinde de kosten te recupereren vragen we steeds 10% van de totale prijs bij afzegging. Bij afzegging binnen de maand voor de reis dient er minimum 25% van de totale prijs te worden betaald of de reeds gemaakte kosten indien deze hoger liggen dan 25%.

Alle betalingen voor onze afdeling dienen te gebeuren op volgende rekening:
BE02 9799 7675 4740 BIC: ARBE22 van Natuurpunt Zuidrand Antwerpen.
Op uw betalingen steeds reden van betaling, uw naam en e-mail adres of telefoonnummer vermelden a.u.b.

Fiscaal aftrekbare giften (min. 30 euro) dienen rechtstreeks gestort te worden op rekening BE56 2930 2120 7588 BIC: GEBABEBB van Natuurpunt vzw, Coxiestraat 11, 2800 Mechelen met vermelding "Afdelingsfonds 3722, Zuidrand Antwerpen"

Omslagfoto: Pas uitgeslopen libel (Viervlek) © Guido Van Boeckel

Met de vuist op tafel maar de duim naar boven: een positieve insteek voor natuur en monument !

*Jeetje, de storm van 2010 is nog maar net gaan liggen en 2011 dient zich op het vlak van Natuur al in vol ornaat aan. Iedereen herinnert zich nog wel de acties in het kader van het biodiversiteitsjaar en de opstart van het beheer op Groen Neerland, twee belangrijke verwezelijkingen het afgelopen jaar. Nu het nieuwe jaar reeds een eindje op weg is, dagen nieuwe uitdagingen op: **de Struisbeekvallei** en **Fort 7!***

*De **Struisbeekvallei** is gelegen naast Groen Neerland en loopt van de UA richting wijk Neerland. Het gebied wordt in de lengte doorkruist door het Geitenpad en herbergt een aantal mooie natuurwaarden die echter aan herwaardering toe zijn. De restpopulatie Kamsalamander bijvoorbeeld is hier gevestigd evenals een aantal - al dan niet natuurlijke - florarelicten, met wat Zwanenbloemen. De beheerploeg van de afdeling kende een sterk groei en werd het afgelopen jaar van goed materiaal voorzien. Hierdoor komen wat handen vrij! Vandaar dat we ons oog hebben laten vallen op dit mooie natuurverbindings-gebied. Alvorens aan de slag te gaan vergt dit echter eerst wat visievorming over dit gebied: naar welke natuurdoeltypen willen we streven, hoe verweven we recreatie en natuur in een parklandschap, enz... We steken alvast onze hand uit naar Wilrijk om ons dit jaar hiervoor in te zetten en een aanzet te geven voor een langere termijnvisie om dit stuk waardevolle natuur voor de Wilrijkenaar en zijn omgeving te vrijwaren.*

*Het **Fort** zal je zeggen, wat is er daar mee aan de hand? Wel sinds vele jaren zien we Fort 7 als monument langzaam maar zeker aftakelen, wat een spijtige zaak is natuurlijk. De afgelopen winters hebben dit proces nog versneld en hebben een spoor van vernieling achtergelaten. Laat ons immers niet vergeten dat er zonder Fort 7 hoogstwaarschijnlijk geen natuur was op die plaats. Bovendien blijkt het voor de overheid, die eigenaar is van het gebied, administratief erg moeilijk, zo niet onmogelijk, om te investeren in de bescherming van het monument. Daarom denkt men aan een piste om het monument mogelijk via een beheerovereenkomst over te dragen aan Natuurpunt. We realiseren ons ten volle dat monumentenbeheer geen kerntaak van Natuurpunt is, maar dit wil niet zeggen dat de interesse niet bestaat om een aantal instandhoudingswerken na te streven. Die willen in de eerste plaats de veiligheid verzekeren voor de bezoeker en in tweede plaats de aftakeling van een aantal unieke historische waarden tegen gaan. Bovendien zouden we dit erg goed kunnen combineren met de uitbouw van een educatief centrum in de conciërgewoning. Natuurlijk gaat dit ons petje als afdeling wat te boven en gaan we dus hieromtrent zeker eerst en vast overleggen met het hoofdkwartier van Natuurpunt te Mechelen en wie weet... . We doen hierbij alvast een oproep aan mensen die interesse hebben om eventueel mee te werken/deel te nemen aan een monumentenwerkgroep. Graag ook jullie vuist op de tafel hiervoor met de duim naar boven. De onze ligt er al!*

*Het ziet er nu al naar uit dat 2011 en de komende jaren zich uitdagend aanbieden op het vlak van natuur en monumentenbeheer, wij gaan er in ieder en geval duidelijk voor. U ook? Geïnteresseerden sturen best een mailtje naar **contact.Fort7@zuidrand.be***

Hugo

Agenda

Iedereen is welkom op alle wandelingen. Honden zijn niet toegestaan op onze activiteiten.
De gids/leiding treedt op als educatieve begeleider van Natuur- en Milieueducatie Natuurpunt.

= kostdelend vervoer (5 eurocent/km)
wordt op de afspraakplaats georganiseerd

= kindvriendelijke tocht

= inschrijven/aanmelden noodzakelijk

1 = slentertocht
2 = kleine makkelijke afstand
3 = stevige maar niet moeilijke wandeling
4 = stevige en moeilijke wandeling

1 = algemene tocht
2 = natuurthematocht
3 = specialisatie voor iedereen
4 = determinatietocht

Zondag 3 april - 8.30 u Voorjaarsflora in Lachenbos/Wevenbos Lier

Vorig jaar bezochten we het gebied op een maandagavond met de plantenwerkgroep. Op algemene aanvraag doen we dat nu nog eens over, maar voor een ruimer publiek en op een ander tijdstip, wel in dezelfde periode. Het gebied is gelegen in de driehoek Lier – Duffel – Lint. Het Lachenbos, in onze afdeling gekend onder de naam Wevenbos, is een eerder ruig bos waar de natuur zijn gang kan gaan. Het kan er erg nat zijn, er zijn weinig wegen, dus helemaal geen park. Voor de streek zijn planten als Eenbes, Grote keverorchis en Gulden boterbloem echt wel toppers. Alleen al het “sneeuwtapijt” van de uitbundig bloeiende Bosanemonen en Witte klaverzuring zijn de verplaatsing waard. Met een beetje geluk en wat zoekwerk vinden we in de onmiddellijke omgeving het Muizenstaartje (kleine ranonkel).

Boomkruiper en Boomkruiper zijn bijna zekerheden, ook Blauw-

borst hebben we daar ooit “gespot”.

Afspraak: vertrek om 8.30 u op de Bist te Wilrijk met eigen wagens. Einde om 12.00 u ter plaatse. Wie rechtstreeks wil gaan, stuurt best een e-mail naar walter.van.spaendonk@scarlet.be, telefonisch bij Wim of Walter kan ook.

Mee te brengen: Laarzen, plantengids, verrekijker, loep.

Gids: Walter Van Spaendonk 03/480 54 24 - 0479/98 57 77

Leiding: Wim Van Deynze 03/455 10 70 - 0497/81 07 77

foto: GuidoVan Boeckel

Vrijdag 8 april - 19.30 u Determinatie-avond rond Varens

Varens zijn meestal geen erg populaire plantengroep, ondanks hun veelvuldig voorkomen en hun ecologische belang. Nochtans is het op naam brengen van varens helemaal niet zo moeilijk en behoren zij veruit tot één der makkelijkste plantengroepen om te determineren. Varens kunnen trouwens vlot herkend worden

in het veld, gezien het beperkt aantal soorten.

Varens herkennen is trouwens erg interessant omdat deze planten veel vertellen over de ecologie

Naaldvaren - foto: Hugo Waeterschoot

en de geologie van het terrein. We starten deze avond dan ook met een korte diareeks die een overzicht geeft van de in België voorkomende varens, hun habitat, hoe ze te herkennen, Na deze korte inleidende diareeks steken we de handen uit de mouwen en gaan we zelf aan de slag. Aan de hand van een fotosyllabus en een aantal varenbladeren die ter beschikking wordt gesteld, trachten we de soorten in de praktijk te herkennen en de morfologie en structuur van de varens wat van nabij te bekijken.

Afspraak: om 19.30 u stipt, in het lokaal De IJsvogel op het Fort 7 (Legerstraat juist achter crematorium). Einde ter plaatse voorzien omstreeks 22.15 u .

Kostprijs: € 2 voor enkele copies.

Mee te brengen: loep.

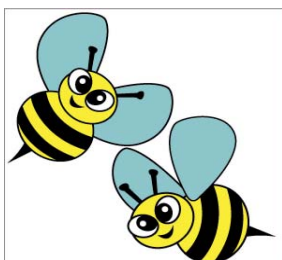
Deze avond wordt gevolgd door 3 excursies (21 mei op Fort 7, 3 juli naar de Viroinvallei en op 11 september naar de Hoge Venen) waar extra aandacht wordt besteed aan deze plantengroep. Je kan deelnemen aan de cursus alleen, aan één van de excursies of aan alle vier deze activiteiten zonder enig probleem.

Gids/leiding: Hugo Waeterschoot 03/455 22 12

hugo.waeterschoot@scarlet.be

Het Rivierenhof te Deurne is een waterrijk park gelegen langsheen het Groot Schijn en de oude Herentalse vaart met heel wat variatie. Een uitgelezen terrein dus om eens naar minder bekende diertjes uit te kijken: zoetwaterslakken. Zuiver zoetwater herbergt heel wat kieuw- en longslakjes die in deze periode nog makkelijk op te sporen en te vangen zijn doordat de waterbegroeiing en de begroeiing van de beekkanten (brandnetels!) nauwelijks opgeschoten zijn. Bovendien is de kans op één of meerdere salamandersoorten zeker niet uitgesloten in deze periode van het voorjaar. De gids (Jan Waeterschoot)

Lees meer hierover in het artikel over de bij, soort van het jaar.

Leiding: Johan Baetens & Nancy Geldhof
Afspraak: Fort 7 van 13.00 u tot 17.00 u .

Het 'Mastenbos' is niet uitsluitend bos maar een gevarieerd gebied met een hoge landschappelijke waarde. We wandelen er door majestueuze dreven die herinneren aan het vroegere landschapspark, langs waterpartijen en kleine heideveldjes, door ruige graslanden en bosgedeelten terwijl we onze ogen open houden voor de rijke fauna en flora.

In het oude park zien we een langgerekte vijver. Vogels profiteren hier van het rijke insectenleven boven het water en vinden nestgelegenheid in de talrijke oude bomen.

Reeën, Vos, Buzings en Wezels hebben hier hun territorium. Vleermuizen huizen in de vele bunkers, relicten uit de eerste

Op zaterdag 23 april organiseren we op Fort 7 een opkuisactie om het opgestapelde afval uit de barakken af te voeren. We hebben hiervoor een samenwerking lopende met Fabiant (studentclub voor biologen van de UA) en Opsinjoren (de Stad). Fabiant trommelt jeugdige

Agenda

Zondag 10 april - 9.30 u

Slakkenwandeling in het Rivierenhof

is een ware slakkenkenner en een begeistertend spreker. Laat je dus vandaag maar fascineren door deze diertjes! We vertrekken aan de parking van de Bist te Wilrijk om 9.30 u om met een slakkengangetje tegen 10.00 u aan het Sterckshof te zijn voor een 2 uur durende tocht. En laat je niet afschrikken door een buitje immers: "hoe natter hoe slakker"! Het hoeft geen toelichting dat dit een erg kindvriendelijke tocht is.

Gids: Jan Waeterschoot 03/230 87 48

Leiding: Hugo Waeterschoot 03/455 22 12

Zaterdag 16 april - 13.00 u

Workshop nestgelegenheid voor solitaire bijen

Zondag 17 april - 13.30 u

Wandelen in het Mastenbos, Kapellen

wereldoorlog.

Onze gids, Henri Moeskops, kent het gebied als zijn broekzak.

Afspraak: vertrek om 13.30 u op de Bist te Wilrijk met eigen wagens.

Aansluiting ter plaatse mogelijk om 14.00 u in de Oude Galgenstraat, Kapellen, tegenover Fort Ertbrand (ingang Mastenbos).

Mee te brengen: wandelschoenen volstaan.

Leiding: Jos Daniëls 03/458 02 02

Gids: Henri Moeskops

Zaterdag 23 april - 9.00 u

Opkuisactie Fort 7

volk op om een handje te helpen bij de actie terwijl Opsinjoren voor de nodige containers zorgt. Vele handen maken het werk echter licht, dus kom gerust een handje toesteken.

Afspraak: om 9.00 u aan infolokaal De IJsvogel. Voor meer info neem contact op met baetens.johan@gmail.com.

Agenda

Paasmaandag 25 april - 9.00 u Lentewandeling op Fort 7

Trek uw laarzen of bottinnen aan en komt nu volop genieten van het ontluikende groen in diverse tinten!

Spits ook uw oren want de vogels zullen zich nadrukkelijk laten horen en speur tussen het groen of op het water naar al wat beweegt.

Hommels en voorjaarsvlinders kunnen we eveneens verwachten en laat de pittige lentelucht uw longen vullen.

Let op, deze periode duurt heel kort!

Afspraak: om 9.00 u aan de ingang van Fort 7, Legerstraat 40 (schuin tegenover nr 75) te Wilrijk.

Einde omstreeks 11.30 u .

foto: GuidoVan Boeckel

De Fortgidsen leiden ons rond.

Leiding: Tuur Wuyts 03/449 99 11 - 0474/55 25 75

Zondag 1 mei - 8.00 u Klein Zwitserland - Mortsel

Dag van de arbeid, dus nood aan een rustige wandeling en dat kan natuurlijk ook eens dicht bij huis. Maar toch een plek waarvan de naam aan andere oorden doet denken, Klein Zwitserland. Vanwaar die naam? Kom vandaag mee en misschien wordt het je wel verteld. Daarnaast kom je dan vast nog wel wat ander interessants te weten over dit unieke stukje natuur te midden van al die menselijke beschaving.

Mocht je ter plekke willen aansluiten, geef dan zeker een seintje aan de leiding.

Afspraak: vertrek om 8.00 u aan de Bist te Wilrijk. Einde omstreeks 12.00 u ter plaatse

Mee te brengen: Laarzen bij regenweer, wandelschoenen, vogel-, planten-, mossen-, insecten- of andere gids, verrekijker, loep

Leiding: Tuur Wuyts 03/449 99 11 - arthurwuyts@telenet.be

Gids: Wim Roelant 0477/34 07 21 - roelantwim@gmail.com

Zondag 8 mei - 8.30 u Vogelzangwandeling in de Oude Landen.

Het natuurreservaat « De Oude Landen » is zonder discussie één van de mooiste stedelijke natuurgebieden in Vlaanderen. Het is een halfopen landschap met een afwisseling van bos, struweel, rietland, ruigte en bloemrijke graslanden. Een verscheidenheid die de Nachtegaal erg op prijs stelt. De Nachtegaal staat op de Rode Lijst van bedreigde soorten in Vlaanderen maar hier doet hij het goed. En dat zal hij ongetwijfeld laten horen. Want hij zingt niet alleen 's nachts. Zijn prachtige, karakteristieke zang is onvergetelijk. We komen voor hem maar we sluiten onze oren (en ogen) niet voor de Blauwborst, Kleine karekiet, Rietgors, Koekoek....

Afspraak: we vertrekken om 8.30 u op de Bist in Wilrijk.

Aansluiting om 9.00 u ter plaatse is mogelijk aan het Kasteel Veltwijck, Veltwijckkiaan 27, Ekeren.

Einde voorzien om 12.00 u ter plaatse.

Mee te brengen: verrekijker, wandelschoenen.

Onze gids is Henri Moeskops, kenner van vogelgeluiden. Er is weinig getijl dat hij niet op naam kan brengen.

Leiding: Jos Daniëls 03/458 02 02

Gids: Henri Moeskops

Dit is de eerste activiteit, georganiseerd door NP Antwerpen jong, waarbij we trachten om ook meer mensen tussen de 25 en 45 actief te betrekken (zie verder). Op deze nachtelijke uitstap worden door Ben Van der Wijden en Sven Verkem van de Zoogdierenwerkgroep/Vleermuizenwerkgroep verschillende technieken gedemonstreerd om het nachtelijk leven van zoogdieren te ontmaskeren. Daar komt heel wat high-tech bij kijken zoals bat-detectors, nachtkijkers, lifetraps, fotovallen en dergelijke meer. Het belooft in ieder geval een boeiende avond te worden.

Voorinschrijving is noodzakelijk omdat de activiteit bij slecht weer zal worden afgeblazen. Jammer genoeg moeten

foto: GuidoVan Boeckel

Het Mechels Broek is een nat en open moeras dat tot het vroegere natuurlijke overstromingsgebied van de Dijle behoort. Een grote oude zandwinningput is erg in trek bij heel veel watervogels als rust-, broed- en foerageergebied. In het najaar blijven al eens Visarenden en Kiekendieven even pleisteren om uit te rusten van de grote trek die ze ondernemen. De winter is er ideaal om grote groepen eenden

In opvolging van de cursusavond rond varens van 8 april voorzien we vandaag een avondwandeling op het Fort met specifieke aandacht voor deze sporenplanten. Het Fort herbergt een heel aantal varensorten en vormt daarbij een uitgelezen stek om je kennis hierover even aan de praktijk te toetsen. Geen nood, we starten van het begin en het herkennen van varens is helemaal niet moeilijk. We kozen speciaal voor een avondwandeling aangezien het in deze periode erg lang licht blijft en we op deze manier vast en zeker wat kunnen genieten van een aantal soorten die zich pas tegen het avonduur laten zien. Het Fort van zijn

Zaterdag 14 mei - 21.30 u Nachtwandeling zoogdieren in Hobokense Polder

we het aantal deelnemers ook beperken tot 20 om het voor de gidsen werkbaar te houden.

Afspraak: bij goede weersomstandigheden verzamelen we om 21.30 u aan parking einde Scheldelei, Hoboken Polderstad.

Meebrengen: goede wandelschoenen, warme waterdichte kledij en zaklamp

Leiding: Johan Baetens 0484/23 75 59
Eva Suls

Zondag 15 mei - 8.30 u Mechels Broek

te zien. In het voorjaar, wanneer wij dit mooie reservaat bezoeken, zie je dat enkele prachtige en veeleisende vogels als Blauwborst, Rietzanger, Waterral en Zomertaling het Mechels Broek uitkiezen om er te broeden. Onder andere van op een uitkijktoren hebben we kans deze vogels waar te nemen. Ongetwijfeld genieten we in deze periode ook van de vogelzang die dan op het hoogtepunt is. Omdat het vlakbij Planckendael ligt, waar er een ooievaarsproject loopt, heb je hier ook alle kans een groep ooievaars te spotten! Als we dan ook nog de IJsvogel te zien krijgen, kan onze dag niet meer stuk ...! Vanzelfsprekend hebben we ook aandacht voor de interessante planten (o.a. Waterviolier) die we op onze weg tegen komen. We wandelen zo'n 8 km. langs de Dijledijk en langs onverharde veld- en boswegen. Laarzen zijn daarom (meestal en zeker na een natte periode) aangewezen.

Afspraak: om 8.30 u op de Bist te Wilrijk

Mee te brengen: laarzen, vogelgids, telescoop, verrekijker, loep ...

Leiding: Rudy Vansevenant 0475/49 03 68

Gids: Walter Van Spaendonk

Zaterdag 21 mei - 19.00 u Thema wandeling op Fort 7 - Varens

beste kant dus. Voor de liefhebber bollen we nadien nog even uit in het lokaal.

Afspraak: om 19.00 u aan Lokaal De IJsvogel.

Einde rond 21.30 u voor het echt volkomen donker wordt.

Meebrengen: goede wandelschoenen

Gids/leiding: Hugo Waeterschoot 03/455 22 12

hugo.waeterschoot@scarlet.be

Zondag 29 mei - 8.30 u

Viersels gebroekt

Het Viersels gebroekt, het doel van onze reis vandaag, bestaat uit een vrij uitgestrekte mozaïek van weiden, beemden, ruigten, broekbos en rietvelden: een waaier van bedreigde biotopen die niet enkel zeldzame flora herbergen maar ook faunistisch waardevol zijn. Zo behoort dit gebied tot de rijkste sprinkhanen- en libellengebieden van de provincie, kunnen rietvogels er ongestoord broeden en pleisteren er grote aantallen watervogels in de winterperiode. Het Viersels gebroekt wordt beheerd door Natuurpunt. Rudy Van Cleuvenbergen, die vandaag onze gids is, heeft hierover zijn terreinstudie voor de cursus natuurgids gemaakt en kent het gebied door en door. In de soortenlijst van deze terreinstudie vind ik o.a. Zandblauwtje, Knikkend tandzaad, Blauw glidkruid, Moerasandoorn, Moeraskartelblad, Zwarte toorts, Poelruit, Grote egelskop en veel meer. Als echte vogelkenner spotte Rudy o.a. Bruine kiekendief, Rode wouw, IJsvogel, Pijlstaart, Zomertaling, Grote zaagbek, Slechtvalk, Watersnip, enz. Een zeer rijk gebied dus.

Afspraak: vertrek met eigen wagens aan de Bist te Wilrijk om 8.30 u (kostendelend vervoer). Je kunt ook rechtstreeks naar het gebied gaan, om 9.00 u mits verwittiging van de leiding. Einde ter plaatse omstreeks 12.00 u.

Mee te brengen: veldgidsen, verrekijker, loepje, fototoestel, stevig schoeisel en bij regenweer laarzen en regenkledij.

Leiding: Lucy de Nave 03/237 99 52

Tuur Wuyts 03/449 99 11 - 0474/55 25 75

Gids: Rudy Van Cleuvenbergen

Zondag 5 juni - 8.15 u

Wandeling Noordelijk Eiland

Vandaag trekken we naar het Noordelijk Eiland in Wintam. Voor wie het nog niet mocht weten: het Noordelijk Eiland in Wintam is één van de beste vogelgebieden in onze contreien. Voor diegenen die al meerdere keren zijn mee geweest op deze boeiende tocht moet ik waarschijnlijk niet meer melden dat we er al ettelijke keren mooie waarnemingen hebben gedaan als Slechtvalk, IJsvogel, Kleine en/of Grote zilverreiger, massa's Wintertaling, enzovoort. Wie weet zien we zelfs Zomertaling.

Zomertaling - © Rudy Vansevenant

Afspraak: vermits we met de overzet gaan, vertrekken we om 8.15 u aan de Bist in Wilrijk. Indien u ter plaatse wilt aansluiten kan dat mits de leiding te verwittigen.

Gids: Tuur Wuyts 03/449 99 11

Leiding: Wim Vandeweyer 03/321 32 23 - 0485/60 54 97

Zondag 19 juni - 8.30 u

Wandeling in Zevenbergen Ranst

Gewoonlijk bezoeken we het prachtige Zevenbergen om de voorjaarsflora te bewonderen. Dit keer gaan we twee maand later eens een kijkje nemen en kiezen we dus voor andere plaatsen die zeker ook de moeite lonen. Een deel van het natuurgebied, meer dan 31 ha, werd in 2001 erkend als natuurreservaat. Momenteel is er een aanvraag voor een eerste uitbreiding van

17 ha ingediend. We vinden er bossen, graslanden en water- en oevervegetaties. Vorig jaar rond deze tijd bezochten we tijdens de cursus "waterplanten" (lesgever Hans Vermeulen) de vlaspoel. Grote waterweegbree, Waterzuring, Drijvend fonteinkruid, Waterviolier, Grote egelskop, Watertorkruid, Dolle kervel en veel meer konden we hier bewonderen. Havik en Zwarte specht worden geregeld waargenomen in Zevenbergen.

Afspraak: vertrek met eigen wagens aan de Bist te Wilrijk om 8.30 u . Je kan ook tegen 9.00 u rechtstreeks naar het gebied gaan, maar gelieve dan vooraf de leiding te verwittigen. Einde ter plaatse omstreeks 12.00 u .

Mee te brengen: verrekijker, veldgidsen, fototoestel, loep, stevig schoeisel.

Leiding: Lucy de Nave 03/237 99 52

(0485/717 348 – dit nummer is enkel op de dag zelf bereikbaar)

Gids: Luce Vos

Dinsdag 21 juni - 19.00 u *Zomerzonnwende op Fort 7*

Ja, het is alweer zo ver, de langste dag van het jaar! Dit laten we niet ongemerkt voorbij gaan.

We verzamelen aan de ingang van de "IJsvogel" voor een rustige sfeerwandeling van ongeveer 1,5 uur. Vervolgens genieten we met lekkere hapjes en drankjes van de zomeravond.

Wie graag blijft slapen kan dit in open lucht aan de loskade in het natuurreservaat. Diegenen die dit al meemaakten kunnen getuigen dat dit een unieke belevenis is. Bij het ontwaken wacht ons een heerlijk ontbijt.

RESERVEREN VOOR 18 JUNI IS NOODZAKELIJK

Afspraak: om 19.00 u aan de "IJsvogel", natuurreservaat Fort7, Legerstraat 40 Wilrijk

Mee te brengen:

voor diegenen die blijven slapen: slaapzak, grondzeil en een grote zak om dingen in te bergen (bescherming tegen vocht en nieuwsgierige ongewervelden).

Kosten: - wandeling en hapje-tapje: € 5 .

- wandeling, hapje-tapje en ontbijt: € 7.

Leiding: Lucy de Nave 03/237 99 52

(0485/717 348 – dit nummer is enkel op de dag zelf bereikbaar)

Charlotte Daems 03/828 03 75

foto: Guido Van Boeckel

Zondag 26 juni - 14.00 u *Vlinder- en libellenwandeling* *op het Schoonselhof.*

Nu zou het volop moeten zomeren en de insectenwereld is dan in volle activiteit. Vlinders fladderen van bloem naar bloem en libellen en juffers vliegen rond het water en over vochtige terreinen en grazige gebieden. Kom daarom mee genieten van deze bijzondere wereld ! Het Schoonselhof met zijn vele waterpartijen en hoilandjes is ideaal voor deze tocht ! De gids is een echte vlinderspecialist en zal U veel weten te vertellen. Hij heeft ook uitdrukkelijk gevraagd zelf geen vlindernetje mee te brengen !

P.S. Bij aanhoudend regenweer wordt deze wandeling afgelast !

Afspraak: om 14.00 u aan de hoofdingang van het Schoonselhof (hoek St. Bernardsesteenweg en Krijgsbaan). Einde ter plaatse omstreeks 17.00 u .

Mee te brengen: Vlinder- en libellengids, verrekijker.

Gids: Toon Verbruggen 0471/47 53 78

Leiding: Tuur Wuyts 03/449 99 11 - 0474/55 25 75

Lucy de Nave 03/237 99 52

Agenda

Zondag 3 juli - 7.00 u Orchideeën en warmteflora in De Viroinvallei

Naast zijn schilderachtige dorpjes is de streek bij Natuurpunters vooral gekend om zijn weelderige en bijzondere flora en fauna. De Viroinvallei vormt immers onderdeel van een uitgebreide kalkwig die gekneld zit tussen het plateau van de Condroz en de Ardennen. De noordelijke hellingen van deze streek hebben dan ook een quasi mediterraan klimaat en herbergen meerdere orchideeënsoorten, vele zeldzame planten, insecten en heel wat reptielen.

We maken vandaag een behoorlijk lange maar rustige wandeling (8km) waarbij heel wat aspecten van de streek aan bod komen, zowel landschappelijk als de fauna en flora. Het orchideeënzeizoen loopt op zijn einde maar er zijn vast nog erg mooie waarnemingen te verwachten. Bovendien bloeien een aantal soorten wat later (vb Bruinrode wespenorchis) en zijn er heel wat mooie zomerplanten en vele vlindersoorten te bewonderen in deze periode. Natuurlijk staan ook de hoogtepunten zoals Roche a l'homme en de Orchideeënberg op het programma. In opvolging van de Varencursus bekijken we tevens enkele kalkminnende varensoorten vandaag.

Afspraak: om maximaal te kunnen genieten van een lange dag vetrekken we wat vroeger dan gewoonlijk en zijn we ook iets later terug. We komen samen tegen 7.00 u aan de parking op de Bist te Wilrijk. Mocht je op dit uur problemen hebben met het openbaar vervoer, bel dan even zodat we een oplossing voor je kunnen zoeken. We eten het avondmaal nog ter plaatse en keren tegen 20.00 u

naar huis terug, om vermoedelijk rond 22.00 u in Wilrijk aan te komen. Kostendelend vervoer wordt sterk aanbevolen.

Meebrengen: picknick en drank voor 's middags, voor 's avonds heb je de keuze tussen een lokaal simpel restaurantje of een extra picknick meenemen, stevig schoeisel, loep en eventueel enkele veldgidsen. Zonnebrandolie is bij zonnig weer aangeraden, het kan er immers lokaal erg warm zijn.

Gids: Hugo Waeterschoot 03/455 22 12
hugo.waeterschoot@scarlet.be

foto: Hugo Waeterschoot

Zondag 10 juli - 8.15 u De Zegge

Het is alweer drie jaar geleden dat we een bezoek brachten aan De Zegge. Vandaag doen we dat weer. Omdat dit gebied behoort tot een van de weinige natuurgebieden in Vlaanderen die niet vrij toegankelijk zijn, geeft hier wandelen een gevoel van complete rust en verbondenheid met de natuur.

Het is eigendom van de Koninklijke Maatschappij voor Dierkunde van Antwerpen en is ongeveer 55 ha groot.

Langveenplassen, originele elzenbroeken en een heideterreintje brengen afwisseling in het landschap. De orchideeënweiden zijn prachtig en om deze tijd van het jaar in bloei. In 2008 zagen we o.a. Kleine karekiet, Wespandief en Boomvalk. Verder Grote ratelaar, Kleine zonnedauw, Wateraardbei, Gevlekte orchis, Koningsvaren, Watervorkje, Pijptorkruid en nog veel meer.

Afspraak: vertrek met eigen wagens aan de Bist te Wilrijk om 8.15 u. Je kunt rechtstreeks naar het gebied gaan, maar verwittig dan vooraf de leiding. Einde ter plaatse omstreeks 12.00 u

Mee te brengen: laarzen, veldgidsen, verrekijker, fototoestel, loep, eventueel regenkleedij.

Het inkomgeld voor De Zegge bedraagt € 3 per persoon, ter plaatse aan de leiding te betalen.

Leiding: Lucy de Nave 03/237 99 52

(0485/717 348 – dit nummer is enkel op de dag zelf bereikbaar)

Gids: Marcel Verbruggen (conservator) of Bert Veris

Agenda

Zondag 17 juli - 8.00 u Fietstocht Rondje Pontje

Na meer dan 10 jaren heeft Rondje Pontje zijn plaatsje veroverd op de agenda. Bij het begin van het jaar staat de vaarkalender zelf nog niet vast, dus wat Rondje Pontje 2011 wordt, kunnen we nu nog niets zeggen. Maar wees gerust, er zijn nog genoeg pontjes te doen en plekjes te ontdekken. Gewoon ontspannen fietsen in de natuur en in goed gezelschap. Wie er de vorige keren bij was, komt terug, en wie er nog niet bij was, moet het ook eens doen. U verneemt meer concreet in de volgende rAntGroen. *Wie mee wil verwittigt André De Mul (03/828 70 32) vóór 10 juli met vermelding: fietsvervoer met eigen wagen: ja / neen, mogelijke plaats(en) in je auto voor medefietsers / fietsen en je telefoonnummer.*

Voor de vaarkosten voorzien we ongeveer € 9, samen met de voorbereidingskosten (€ 1), liefst vooraf te storten op onze reken-

ing. Het verschil wordt ter plekke bijgepast of teruggestort. Bij inschrijving wel vermelden: Rondje Pontje en aantal deelnemers. **Afspraak:** vertrek met eigen wagens om 8.00 u aan De Bist te Wilrijk. Einduur ter plaatse om 17.30 u .

Meebrengen: picknick, drank, kijker, fototoestel, regenkleidij en uiteraard je fiets die rijklaar is. Indien nodig, zorgen we voor extra fietsvervoer (+ € 1 extra per fiets).

Gids: Luc Van Schoor 0494 /33 63 09

Leiding: André De Mul 03/828 70 32 - 0478/57 48 92

Zondag 24 juli - 14.00 u Pinteling + Fort Wandeling

Het zou nu volop moeten "zomeren". Veel bloemen bloeien dan op hun mooist, terwijl het gezoem van insecten en gefladder van vlinders de aandacht zal trekken. We gaan van dit alles genieten tijdens een rustige, ontspannende wandeling. Nadien (rond 16.30 u) openen we, als het weer meewil, ons gelegenheidscafé in open lucht.

Geen tijd of zin om mee te wandelen dan kunt U vanaf 16.30 u iets komen drinken. Het einduur hangt af van de stemming van de aanwezigen.

Afspraak: om 14.00 u aan de ingang Legerstraat 40 (schuin tegenover nr 75). Opgelet, vanuit de Jules Moretuslei mag men met de auto de straat niet inrijden! Neem Valkstraat en Koornbloemstraat.

Om 16.30 u voor wie alleen komt voor de drink

Leiding: Tuur Wuyts 03/449 99 11 - 0474/55 25 75

Weekend Schiermonnikoog: het natuur-Waddeneiland bij uitstek op zijn best Van vrijdag 26 tot maandag 29 augustus

Gids en Leiding: Hugo Waeterschoot, 03/455 22 12
hugo.waeterschoot@scarlet.be

Het programma kan u terugvinden in het vorige nummer van rAntGroen.

Er zijn enkele plaatsen vrijgekomen, geïnteresseerden kunnen dus nog contact opnemen met Hugo.

Cursus Vegetatieopnames

Deze cursus bestaat uit 1 theorie- en 2 praktijklessen. Op de theorieles krijg je te horen wat we precies bedoelen met vegetaties, wat het belang is om er iets van te kennen, welke methodes je kan gebruiken om vegetatieopnames te maken en hoe je de gegevens kan verwerken/gebruiken. In de navolgende praktijklessen gaan we dat in het veld uittesten op een grasland- en een bosperceel.

Praktisch:

- theorie: donderdag 9 juni van 20.00 u tot 23.00 u in infolokaal De IJsvogel
- opname Groen Neerland (11 juni – 14.00 u tot 17.00 u)
- opname perceel Schoonselhof/Hollebeek (18 juni – 14.00 u tot 17.00 u)

Inschrijven kan door een overschrijving van € 15 op de afdelingsrekening met vermelding “cursus vegetatieopnames” en door inschrijving te melden bij Johan Baetens. Meer info bij baetens.johan@gmail.com of johan.deridder3@telenet.be

Paddenstoelenwerkgroep 2011

Determinatiecursussen paddenstoelen

Ter gelegenheid van het jaar van het bos, organiseert Ankona cursussen in verband met dit thema, zo ook twee initiatie en twee gevorderden cursussen paddenstoelen.

Deze cursussen zijn gratis, mits inschrijving.

Wij verwijzen dus alle paddenstoelenliefhebbers naar dit initiatief.

Meer info via de website van Ankona of via het tijdschrift ANTenne.

Cursus “Kadervorming paddenstoelen”

Wel wordt nog steeds de kadercursus op vrijdag georganiseerd.

Dit is een intensieve praktijkcursus voor wie reeds een basiskennis paddenstoelen bezit. Leergierige nieuwkomers zijn echter ook welkom.

Deze cursus bestaat uit 8 tochten rond Antwerpen, op vrijdagmorgen in september en oktober van 9.00 u tot 12.00 u . Afspraak is telkens aan de ingang van het bezocht domein.

Data: 2 - 9 - 16 - 23 september en 7 - 14 - 21 - 28 oktober.

Inschrijving voor Natuurpuntleden door storting van € 40 op rekening 979-9767547-40 van Natuurpunt Zuidrand Antwerpen met als mededeling “paddenstoelen - kaders” + uw naam en telefoonnummer/e-mail adres. Niet-leden betalen € 64 en zijn dan automatisch lid.

Microscopie: hiervoor verwijzen we naar de Koninklijke Antwerpse Mycologische Kring, waar iedereen welkom is.

<http://www.kamk.be/>

Paddenstoelenweekend

Dit jaar trekt de paddenstoelenwerkgroep op weekend van vrijdag 30 september tot en met zondag 2 oktober naar de Ardennen onder leiding van Hans Vermeulen.

Wij logeren weer in le Moulin de Godinval in Vaux-sur-Sûre, ten zuiden van Bastogne. Dit weekend is in feite bedoeld voor mensen met een zekere paddenstoelenkennis en de deelnemers aan de kadercursus krijgen voorrang. Alle nieuwe paddenstoelenliefhebbers zijn echter ook welkom als ze deze boeiende materie willen ontdekken in de schoonheid van onze Ardennen. Het is wel absoluut geen wandelweekend, wel een studieweekend.

Richtprijs deelname in de kosten: tweepersoonskamer met douche en sanitair € 160; single € 190 per persoon.

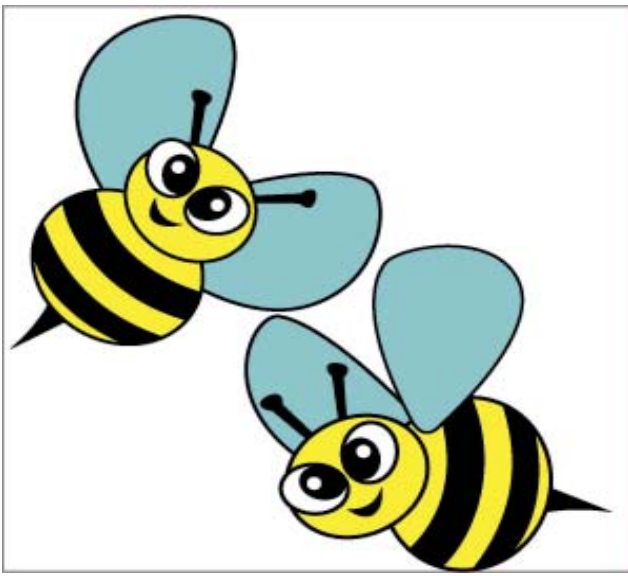
Inbegrepen: hotelkamer, maaltijd op vrijdag- en zaterdagavond, ontbijt en picknick zaterdag en zondag, legendarische vieruurtjes, begeleiding door Hans.

Daarbij komen nog kosten voor drank aan tafel 's avonds en uw eigen vervoerskosten.

Inschrijven door storting van een voorschot van € 60 op rekening 979-9767547-40 van Natuurpunt Zuidrand Antwerpen met als mededeling “paddenstoelenweekend”.

Informatie bij Catherine Vandercruyssen, tel 03/288 81 07, cvdx@telenet.be.

© Guido Van Boeckel

2011 het jaar van de bij in Antwerpen

Praktijkcursus wilde bijen

(in samenwerking met Natuurpunt Educatie/Studie)

De wilde bij is de soort van het jaar van de stad Antwerpen en krijgt in ons studie en beheerprogramma dus de nodige aandacht. Hun ecologisch belang is bekend, maar wat weten we eigenlijk van wilde bijen? Bovendien sterven deze bondgenoten in de voedselproductie uit tegen hoog tempo door gebrek aan voedsel. De hoogste tijd dus om deze boeiende diergroep eens onder de loep nemen en na te gaan hoe we hen kunnen helpen. In deze gloednieuwe

natuurpunt cursus kom je dan ook veel te weten over Roodgatjes en Geeltipjes, Zilveren fluitjes en Gouden slakkenhuisbijen. We leren ze herkennen en bekijken hun levenswijze, nestplaatsen en voedselvoorkeur. Met praktische tips maak je bovendien van je eigen tuin een bijenreservaat.

Zorg dus dat je er bij bent!

Aangezien we vooral praktische kennis willen opbouwen of bijscherpen, hebben we 1 theorieles (2 april) voorzien door Joeri Cortens (NP-Educatie) en 5 excursies begeleid door Jens D'Haeseleer (van NP Studie), gespreid over de zomer. De deelnameprijs voor de ganse cursus bedraagt slechts € 30, een peulschil aangezien we professionele krachten inschakelen om je dit uniek programma voor te schotelen. Wil je slechts deelnemen aan een enkel onderdeel van de cursus, dan kan dit door aan te sluiten en ter plaatse € 7 te betalen. De theoriecursus en de eerste praktijkles gaan door in het lokaal IJsvogel van Natuurpunt Zuidrand, Legerstraat te Wilrijk (naast het crematorium). Voor de praktijkexcursies wordt ter plaatse afgesproken (zie afspraakplaatsen hieronder). Kostendelend vervoer is mogelijk vanop het Bistplein te Wilrijk tegenover het districtshuis. Deze praktijkcursus is natuurlijk even aanbevelingswaardig voor de toekomstige gidsen die de basiscursus 'wilde bijen' van het Ecohuis EHA (22 en 29 maart) hebben gevolgd.

Inschrijven kan bij Guido Callaerts (callaertsguido@base.be) en door storting van € 30 € op de rekening van de afdeling (zie Colofon). Betaling kan tevens op de eerste dag van de cursus (theorieles).

Zaterdag 2 april, theorieles van 9.30 u tot 12.30 u .

Afspraakplaats: infolokaal De IJsvogel, Fort 7, Legerstraat 40, 2610 Wilrijk.

Joeri Cortens van Natuurpunt educatie legt in zijn gekende didactische stijl de basis uit van het herkennen van wilde bijen, laat enkele van de meest bekende soorten de revue passeren en geeft een aantal tips om van je tuin een bijenvriendelijke omgeving te maken. Rondt een gedegen en praktische inleiding op de 5 excursies.

Zaterdag 9 april, Fort 7, 14.00 u tot 17.00 u: 1ste praktijkles.

Afspraakplaats: Fort 7, Legerstraat 40, 2610 Wilrijk.

Onze eerste excursie start met een zoektocht naar vertegenwoordigers van de zandbijen en wespbijen die vanaf het vroege voorjaar de hellingen rond Fort 7 koloniseren.

Zondag 15 mei, Oude Landen 14.00 u tot 17.00 u: 2de praktijkles.

Afspraakplaats: treinstation Noorderdokken, Argentiëlaan, 2030 Antwerpen of om 13.15 u aan de Bist voor kostendelend vervoer. We gaan op zoek naar wilde bijen in de bloemrijke graslanden en ruigten en zomen van de Oude Landen.

Zondag 10 juli, Antwerpse haven, 14.00 u tot 17.00 u: 3de praktijkles.

Afspraakplaats: parking van 'De Grote Kreek' in het rangeerstation aan de Noorderlaan, 2030 Antwerpen of om 13.15 u aan de Bist voor kostendelend vervoer. De excursie gaat door in de buurt van de spoorwegbermen aan de Kuifeend. Deze opgespoten terreinen en spoorwegemplacementen langs de Kuifeend hebben een grote waarde voor diverse bijensoorten. Vandaag gaan we op zoek naar de Slangenkruidbij en diverse zeldzame maskerbijen. Opgelet, het gebruik van een geel veiligheidshesje om veiligheidsredenen verplicht van de NMBS.

Zondag 21 augustus, Klein schietveld, 14.00 u tot 17.00 u: 4de praktijkles.

Afspraakplaats: hoek Beauvoislaan en Mastendreef, 2920 Kalmthout of om 13.00 u aan de Bist voor kostendelend vervoer.

Vandaag staan de typische heidebewoners op het programma. Op het Klein Schietveld gaan we op zoek naar onder andere Heidewespbij, Heidezandbij, Heidezijdebij en Heideviltbij.

Zondag 4 september, Lillo Fort, rechteroever, 14.00 u tot 17.00 u: 5de praktijkles samen met Antwerpen Noord.

Afspraakplaats: taverne 'het Pleintje', Havenmarkt 6, Lillo-Fort of om 13.15 u aan de Bist.

Tijdens deze laatste excursie schuimen we de oevers van de Schelde en het Galgenschoor af op zoek naar de zeldzame Schorzijdebij en de nog zeldzamere Schorviltbij. Daarnaast maken we een grote kans om enkele andere typisch laatvliegende bijen te bewonderen. Een meer dan waardige afsluiter.

Verlag van de besluiten van de Jaarlijkse Algemene Vergadering van onze afdeling

De jaarlijkse lokale algemene vergadering (LAV) van de afdeling Natuurpunt Zuidrand Antwerpen ging door op zaterdag 19 februari 2011 te Wilrijk in zaal de Visit. We mochten hierbij een 60-tal deelnemers verwelkomen voor:

- een officieel gedeelte met een overzicht van het afgelopen jaar en de financiële en bestuurlijke aspecten van de afdeling
- een etentje en gezellig samenzijn culminerend in een fotografisch verslag van het afgelopen jaar.

Het werd een erg gezellige avond waarbij de diaprojectie heel wat fijne herinneringen aan het afgelopen jaar opriep, gevolgd door een voorstelling van de aandachtspunten en het aanbod voor het jaar 2011.

De belangrijkste punten en conclusies van de LAV kunnen als volgt samengevat:

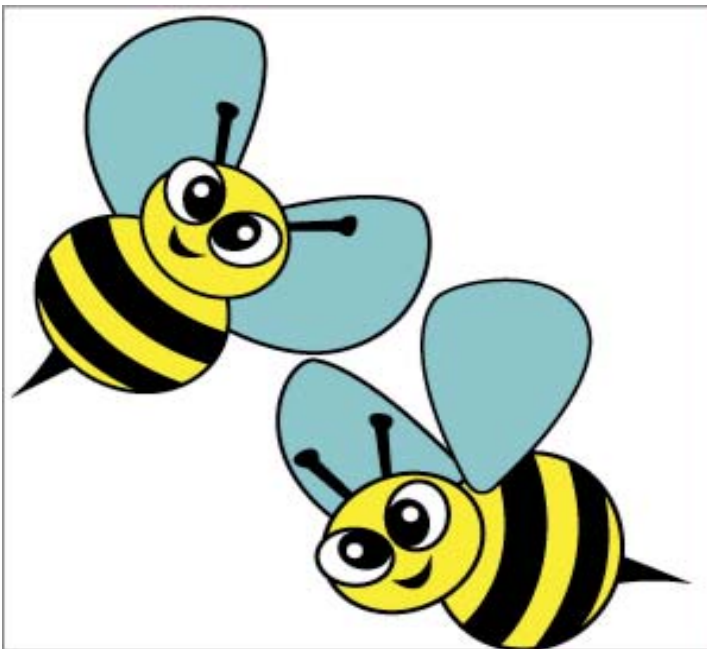
- De **activiteitsgraad van de afdeling in 2010 bleef erg hoog** met een kleine 200 activiteiten georganiseerd door de afdeling. Alle pijlers van Natuurpunt missie (beleid, studie, beheer en educatie) kwamen hierbij aan bod, met als hoogtepunten ongetwijfeld: de Opendeur dag op 24 oktober, de ondertekening van biodiversiteitscharters voor Wilrijk en Edegem, het hoge aantal afgestudeerde aantal Natuurgidsen, de activiteiten in het kader van het biodiversiteitsjaar en vele, vele anderen. Opvallend was het hoge aantal deelnemers aan studie activiteiten, excursies en de beheerploegen op Fort 7 en Groen Neerland. Ook bustochten waren populairder in 2010. Anderzijds was de deelname aan cursussen tanende wat tot een aanpassing van het programma leidde.
- De **aanschaf van een maaibalk** liet toe om het beheer van Groen Neerland efficiënt aan te pakken en andere aspecten van het beheerplan van het Fort uit te voeren.
- Ook het **aantal leden blijft stijgen** van 1219 vorig jaar tot 1317 begin dit jaar, waarmee we minstens in lijn blijven met de groei van de vereniging op landelijk vlak. Een procentueel opvallende ledengroei was er te Hove (+ 15 %) terwijl Wilrijk en Edegem respectievelijk de kaap van de 400 en 600 gezinnen rondden.
- de lokale algemene vergadering keurde volgende bijzondere **aandachtspunten voor 2011** goed:
 - **BESTUURLIJK**: Op zoek blijven naar bijkomende kandidaten ter versterking van het bestuur, streven naar een betere verdeling van de werklust, evenals een vervollediging van de lijst van coördinatoren.
 - **BEWEGING**: Activiteitsgraad op peil houden door een gevarieerd aanbod en meer aandacht voor excursies op het Fort en Groen Neerland. De hangende problematiek van de huurprijs van het lokaal IJsvogel blijft een bijzondere zorg aangezien het de vrije middelen van de afdeling riskeert te verbruiken bij foutieve afloop.
 - **EDUCATIE**: 2011 is « het jaar van het bos ». Specifieke wandelingen en viering voorzien gedurende de week van het bos.
 - **BEHEER**: **Groen Neerland**: streven naar verwezenlijking van het inrichtingsplan in 2012. Het beheer in 2011 zal reeds afgestemd worden op dit toekomstige plan. Gezien de vrijgekomen capaciteit, stelt de vergadering voor om meer focus richten op de vallei van de **Kleine Struisbeek**. Voor **Fort 7** staan de uitwerking van een geïntegreerd beheerplan en het in de steigers zetten van het nieuwe beheerteam voorop. Verschillende bijkomende acties zijn gepland zoals de grote opkuisactie van 23 april en de verwijdering van asbest met medewerking van Wilrijk in uitvoering van het charter.
 - **STUDIE**: 2011 is in Antwerpen het « **jaar van de (solitaire) bij** ». Een heel aantal specifieke activiteiten zijn gepland in dit kader, gaande van het bouwen van een bijenwand tot een cursus rond solitaire bijen. Belangrijke aandachtspunt is tevens de **oprichting van een studiewerkgroep** met als doel de bestaande studieactiviteiten van de afdeling beter af te stemmen en te ontwikkelen.
 - **BELEID**: de focus is gericht op de **uitvoering van de biodiversiteitscharters** van Edegem en Wilrijk.
 - **EDUCATIE**: In 2011 zullen meer cursussen in eigen beheer worden gegeven (Varens en Schorren en Slikken) en rond de cursus Paddenstoelen wordt samengewerkt met de buurgemeenten. Opnieuw is er een cursus **Natuurinzicht** gepland voor de 2de helft van 2011 en er wordt beroep gedaan op NP-Educatie voor de meer **gespecialiseerde cursussen** over Grassen en Solitaire bijen.
 - **COMMUNICATIE**: de **rAntGroen** zal even kleurrijk worden verder gezet en er zal nagegaan worden welke lokale gemeentelijke evenementen kunnen worden ondersteund.
- Ondanks de aanschaf van de maaibalk en de belangrijke investering in de Opendeurdag vertoonde de **resultatenrekening 2010** een

evenwicht (+ € 178). Dit kon echter enkel bereikt worden na het opnemen van twee bijzondere provisies voor de aanschaf van de maaibalk en de opendeur.

- Voor de **begroting van 2011** wordt uitgegaan van een evenwichtssituatie voor 2011 (inkomsten: € 23.850 versus uitgaven van € 23.870) tenminste indien we een gevoelige stijging van de huurprijs van het lokaal van een kleine € 50 naar mogelijks € 2000/jaar kunnen vermijden.
- **Resultatenrekening en begroting** werden éénparig goedgekeurd door de LAV.
- De vergadering bedankte Catherine Vandercruyssen voor haar jarenlange inzet rond de cursussen. Er dienden verder **geen bestuursmandaten verlengd** dit jaar. Werden éénparig verkozen door de LAV: Walter Van Spaendonck als nieuwe coördinator Natuurstudie (ondersteund door Johan Baetens als secretaris), Erlend Hansen als vrij bestuurslid, en Guido van Boeckel als coördinator voor de activiteitenkalender. De LAV verleende bovendien een mandaat aan het bestuur om samen met de beheerploeg van Fort 7 een nieuwe beheerstructuur en beheerteam uit te bouwen.
- De LAV keurde verder éénparig de volgende afvaardiging van onze afdeling voor de **Algemene Vergadering van Natuurpunt** goed: voor Natuurstudie (vzw): Walter Van Spaendonck, voor Natuurbeheer (vzw): Tuur Wuyts, voor Educatie (vzw): Nancy Geldhof, voor Beleid (informeel): Rudi Leemans. De afdeling kan bovendien 3 bijkomende vertegenwoordigers sturen tgv ledenaantal: Hugo Waeterschoot, Guido Callaerts en Ronny Deckers.
- De LAV dankte de bestuursleden en coördinatoren voor hun inzet voor de afdeling het afgelopen jaar.

Hugo Waeterschoot
Voorzitter Natuurpunt Zuidrand Antwerpen

Jos Daniels
Secretaris Natuurpunt Zuidrand Antwerpen

De bij, soort van het jaar in Antwerpen

Sinds 2007 kiest de Stad Antwerpen elk jaar een dier- of plantensoort. Op die manier wil de Stad dit dier of deze plant een hogere overlevingskans geven in de stedelijke omgeving. De eerste drie jaren werd gekozen voor een diersoort, (2007: de huismus, 2008: de spin, 2009: de egel), in 2010 viel de keuze op de boom. Eind 2010 besliste het college van burgemeester en schepenen om de bij te nemen als soort van het jaar 2011. Een moedige maar hoogstnoodzakelijke keuze, want zoals de meeste ondertussen wel weten gaat het niet goed met onze bijen.

Midden januari werd daarom een vergadering belegd met het Ecohuis Antwerpen (EHA), enkele buurafdelingen van natuurpunt, Natuurpunt Studie, het Regionaal Landschap De Voorkempen en enkele imkers. Daar werd gestart met de uitwerking van een heus bijenprogramma dat zich in 2011 over het ganse grondgebied van de stad zal uitstrekken. Voor meer actuele info, zie www.eha.be en surf naar soort van het jaar.

Door de 6 Antwerpse natuurpunt-afdelingen zal in ieder geval getracht worden minstens 1 bijentocht te organiseren per district/afdeling. Ter ondersteuning daarvoor zal er door Joeri Cortens van NP Educatie en Jens D'Haeseleer van de bijenwerkgroep van Natuurpunt een cursus georganiseerd worden voor kandidaat-gidsen.

In juli plannen we ook nog een bijentocht in Fort 7 met een bezoekje aan de kinderboerderij, waarover je meer informatie zal vinden in de volgende rAntGroen.

Op 16 april organiseren we daarom in Fort 7 een workshop "nestgelegenheid voor solitaire bijen". Van 13u tot 17u zal je die dag zelf een eenvoudige bijenwand kunnen maken. We zullen daarbij voldoende materiaal voorzien voor de nestjes, maar mocht je nog een goed stukje "hard" hout (eik, kastanje, robinia, ...) hebben liggen, neem dat dan zeker mee. Een extra boormachine op batterijen zal ook zeker van pas komen. Verder kan je ook meehelpen om een grote bijenwand op te bouwen en krijg je allerhande informatie over bijen van de imker van de kinderboerderij van Wilrijk. Dit evenement is bedoeld voor jong en oud.

Voor de activiteit vragen we ter plaatse een bijdrage van € 5 voor materiaal en andere onkosten. Voor meer info neem contact op met baetens.johan@gmail.com.

Kamsalamanderproject

Net zoals vorig jaar willen we ook dit jaar de populatie Kamsalamanders in de Vallei van de Kleine Struisbeek bemonsteren. Door gedurende een periode van minimaal 3 achtereenvolgende dagen in eenzelfde poel dieren te vangen en terug uit te zetten, kan je een inschatting maken van de grootte van de resterende populatie. Daarvoor moet wel telkens de buik van elk gevangen exemplaar gefotografeerd worden. Dit is namelijk kenmerkend per individu waardoor je achteraf door het vergelijken van de beelden gemakkelijk kan zien hoeveel dieren je in achtereenvolgende dagen opnieuw hebt gevangen en hoeveel nieuwe er in de fuiken zaten. Door daarop dan een wiskundige formule los te laten, kan je een idee krijgen van hoe klein (en bedreigd) of groot (gezond) de populatie in de vallei wel niet is. Ook de verhouding van het aantal mannetjes ten opzichte van het aantal vrouwtjes is daarbij belangrijk. Gaat het bv. om slechts 10 volwassen exemplaren, waarvan slechts 1 vrouwtje dan is de populatie in principe op uitsterven na dood. We hopen natuurlijk dat dit niet het geval is.

Wens je mee te werken aan dit project, neem dan gerust contact op met baetens.johan@gmail.com of rudolf.leemans@telenet.be.

Voor het project zijn we ook nog op zoek naar een handige Harry die ons kan helpen bij het in elkaar knutselen van amfibieënfuiken. Er is slechts één producent met lange wachtlijsten die € 250 vraagt voor één metalen fuik en dat is ons wat te veel. Ben je zelf een knutselaar die overweg kan met metaal en ben je bereid om ons uit de nood te helpen of ken je iemand of een organisatie, neem dan contact op met baetens.johan@gmail.com. Een ontwerpplan is beschikbaar. Kosten worden logischerwijze vergoed.

foto: Rudi Leemans

Zwaluwenproject

Zoals reeds jaren de traditie is, wordt ook dit jaar de achteruitgang van de zwaluwen in onze afdeling opgevolgd. Zaterdag 7 mei doorkruisen we Wilrijk en Edegem met de fiets om het aantal broedkoppels,

bezette nesten en nestlocaties te bepalen.

De Huiszwaluw komt al enkele jaren niet meer in onze afdeling tot broeden. De laatste van deze zeer plaatstrouwe diertjes werd in 2001 in Hove waargenomen. In 1995/96 bedroeg het broedbestand in Edegem nog 5 koppels.

Ook de Boerenzwaluw boert langzaam verder achteruit. In Wilrijk gaat het om nog 1 locatie in de omgeving van kasteel het Klaverblad, in Edegem nog om 4 locaties in de Edegemse hoek net als in Hove, zij het met lichtjes grotere aantallen per locatie. Van het District Wilrijk kregen we de mogelijkheid aangeboden om enkele kunstnesten voor Boerenzwaluw aan te

kopen. Die zullen we in eerste instantie plaatsen op locaties waar nog zwaluwen aanwezig zijn en locaties waarvan geweten is dat er vroeger zwaluwen aanwezig waren. Uiteraard met onderlinge overeenstemming met de eigenaars.

Voor de Gierzwaluw is het voorlopig nog koffiedik kijken. Deze soort heeft immers een meer verborgen levenswijze doordat ze nestelen in spleten en kieren van oude gebouwen. Overvliegende exemplaren kunnen wel veelvuldig worden waargenomen, maar zeggen eigenlijk niet veel aangezien de dieren vele 10-tallen kilometers kunnen vliegen om voedsel te zoeken. Vermoedelijk gaat het echter ook slecht met deze soort aangezien onze bouwstijl aanzienlijk is veranderd waardoor nog maar weinig nestplaatsen beschikbaar zijn. In 2010 werden daarom in Wilrijk de voor kunstnesten geschikte openbare gebouwen geïnventariseerd. Nu is het dus nog zaak om daar nesten tegen te monteren. Dit zou gebeuren in samenwerking met de Stad Antwerpen.

Heb je interesse om hier aan mee te werken, neem gerust contact op met baetens.johan@gmail.com.

foto: Kris Vos

Paddenoverzet

In Edegem is er de voorbije maand hard gewerkt voor het welzijn van onze amfibieën.

Voor de info-avond (waarvan je verderop in deze rAntGroen een gedetailleerd verslag vindt) was er ruime interesse: een 50-tal deelnemers.

Om de, door de gemeente aangekochte, paddenschermen te plaatsen hebben we kunnen rekenen op een 15-tal hardwerkende vrijwilligers, aangevuld met de nodige ondersteuning van de gemeente. In totaal is er zo reeds een 150-tal "manuren" gewerkt. In die tijd werd er 500 m scherm geplaatst waardoor er normaal gesproken geen dieren meer op de straat zouden mogen terechtkomen. Om na te gaan hoe de dieren zich verder door het landschap bewegen, zal echter nog een scherm van 120 m voorzien worden aan de Edegemse beek.

Ook de eerste avondrondes werden reeds gelopen met al wat aardige resultaten: in totaal werden een 80-tal amfibieën waargenomen tijdens een iets warmere periode (10 tot 13 februari) en ook de paddenschermen langs de berm van de autostrade bleken reeds succesvol. Dit lijkt er op te wijzen dat de dieren ook in de berm zelf overwinteren. Ondertussen is de trek weer even stilgevallen door de lagere temperaturen, wat ons dus wat extra tijd geeft om het laatste scherm te voltooiën.

Wil je meer weten of meehelpen, laat gerust iets weten via krisv@skynet.be.

Fort 7: naar een visie voor het monument

Fort 7 met inbegrip van alle gebouwen, grachten en omwallingen werd bij ministerieel besluit in 1994 erkend als monument. Alhoewel het gebied al 15 jaar beschermd is, werd tot op heden nog geen visie voor het behoud van de monumentale gebouwen opgemaakt. Natuurpunt Zuidrand Antwerpen zou hier graag verandering in zien. Vanuit de vereniging zal werk gemaakt worden van een ontwerp visie die in breed overleg met de partners besproken wordt. Om de visie te kunnen opmaken zijn we op zoek naar informatie die de rijke geschiedenis van het fort in de kijker zet. We zijn op zoek naar beeldmateriaal en getuigenissen.

Beschik je over foto's, documenten, of ken je verhalen en anekdotes over Fort 7 en zijn gebruikers, neem dan zeker eens contact op. Misschien heb je nog op het fort gelegerd gelegen, of heb je op zolder nog oude foto's liggen? Wij zijn benieuwd naar jouw herinneringen en beelden.

Contactgegevens: Johan.deridder3@telenet.be - 0485/91 13 86

NP Antwerpen jong, iets voor jou?

Op onze activiteiten kunnen we steeds rekenen op vele enthousiaste natuurliefhebbers. We stellen echter vast dat we maar weinig mensen tussen 25 en 45 jaar weten te bereiken. We zijn er echter van overtuigd dat ook zij veel interesse hebben in de natuur en willen helpen bij het behoud en beheer van onze biodiversiteit. Mogelijk is het net dat gebrek aan jongere mensen op onze activiteiten dat daarvoor verantwoordelijk is (een vicieuze cirkel dus). Daarom starten we met een nieuwe werking in Antwerpen (in eerste instantie in Wilrijk en Hoboken) met specifieke aandacht voor deze leeftijdsgroep.

We zullen in 2011 dan ook verschillende activiteiten organiseren waaronder een zeer interessante nachtwandeling in de Hobokense polder (14 mei, zie agenda voor meer details).

Ben je tussen 25 en 45 jaar, wandel en fiets je graag, doe je graag mee aan nacht- en dagactiviteiten waarbij je de natuur kan observeren? Zou je daarbij ook graag eens andere leeftijdsgenoten leren kennen? Dan is NP Antwerpen jong iets voor jou!

Wil je op de hoogte blijven of meewerken om de activiteiten op te zetten, laat het dan gerust weten via

natuurpuntjong.antwerpen@hotmail.be.

Fort 7 Nieuws

Evaluatie werking beheerteam Fort 7

Ruim twee jaar geleden werd het nieuwe beheerteam met contactpunten in plaats van een conservator geboren. Deze vorm van beheerteam werd met veel enthousiasme en goede intenties opgericht en er werd ook veel gerealiseerd in deze twee jaar, zoals jullie hebben kunnen lezen.

Elke nieuwe structuur en werking heeft echter zijn voor- en nadelen en vertoont ook groeipijnen. Zo ook met het beheerteam, dat naast hoogtepunten, ook dieptepunten kende in 2010. Tijd dus om stil te staan, het team en zijn werking te evalueren, de goede dingen te versterken, de pijnpunten bloot te leggen en te genezen, om versterkt terug verder te gaan.

Daarom werd er een evaluatievergadering georganiseerd waarin elk teamlid zijn goede en minder goede ervaringen kwijt kon. Doel was om ook ideeën en voorstellen te verzamelen om als adviezen naar het bestuur toe te brengen. Deze vergadering werd voorgezeten door Johan De Ridder, oud-conservator en lid van het beheerteam.

Iedereen was het eens over de positieve punten:

De investering in hulpmiddelen, met name de maaibalk is een positieve evolutie. Er kan meer gedaan worden op minder tijd, zodat er tijd vrijkomt voor andere taken. Er moet echter naar een nieuw evenwicht gezocht worden hierdoor en de planning dient hiervoor aangepast. De maaibalk is nog in zijn eerste seizoen op het fort en in de afdeling, zodat deze ervaring nog niet in rekening kon worden gebracht.

De sfeer binnen het team en de samenwerking loopt over het algemeen goed, vooral ook na de beheerwerken.

Er worden projecten opgezet, met een duidelijke doelstelling. Dit werkt motiverend.

Negatieve punten waren echter:

Er is een gebrek aan leiding en coördinatie in het veld. Dit, tesamen met de toename in tijd en andere factoren, leidde tot eigen initiatieven die niet gedragen werden door het team. Er moet daarom één persoon komen die de beslissingen neemt over de planning en de taken verdeelt.

Er is onvoldoende communicatie van richtlijnen of deze gebeurt niet altijd op de gewenste manier. Communicatie is echter niet gemakkelijk en het drukke leven van al onze beheerleden maakt dit er niet altijd makkelijker op.

Het aankopen van klein materiaal verloopt met onvoldoende overleg. Het budget wordt niet in de gaten gehouden.

De basisprincipes van goed natuurbeheer worden niet steeds gevolgd. Dit komt door een gebrek aan praktische kennis maar ook over de visie. Ook hier is meer communicatie nodig, ook tussen de leden van het team.

Het team komt tot de conclusie en aanbeveling naar het bestuur toe dat er eigenlijk terug een conservator moet komen. Deze is verantwoordelijk voor de visie en maakt afspraken in deze zin. Een contactpunt wordt niet als gezagdragend genoeg beschouwd, maar wordt volgens de term eerder als een postbus ervaren. Er is ook een goede ploegleider nodig die waakt dat de opgezette planning wordt gevolgd in het veld en die de taken verdeelt.

Het principe van het nieuwe beheerteam werd ontwikkeld, omdat het werk van een conservator vrij zwaar is als hij alle taken zelf zou moeten uitvoeren. Het nieuwe beheerteam verdeelt deze taken en neemt mee verantwoordelijkheid. Dit principe werd echter niet verder uitgewerkt in de laatste twee jaar, hoewel de takenlast ondertussen uitgebreid werd. Daarom werd de lijst van taken binnen een beheerteam, inclusief deze van de conservator, opgelijst en aan het beheerteam voorgesteld. Het beslissingstraject wordt bevestigd en besproken en veronderstelt een inbreng en actieve participatie en bijhorend commitment van het beheerteam. De meeste taken van de vroegere conservator werden in de afgelopen jaren door de contactpunten gedragen. Een aantal taken zijn verplicht uit te voeren.

Van de beheerteamvergadering werd een verslag gemaakt en overhandigd aan het bestuur. Die ging akkoord met de verwoorde adviezen en gaf de organisatoren – de vroegere contactpunten, samen met Johan De Ridder - het akkoord om de nieuwe beheerteamstructuur, met de functies van conservator, ploegleider en mogelijke andere functies verder uit te werken en de taken te verdelen.

Ziet de toekomst van het nieuwe beheerteam en het fort er nu beter uit? Dat is een goede vraag.

De tweede stap dient nog gezet te worden op het moment dat dit geschreven werd.

Er wordt dus nu een conservator of conservatorsteam gezocht en binnen het beheerteam worden de taken herverdeeld. De functie van contactpunt wordt overbodig of dient minstens geherdefinieerd te worden.

Het team is echter groot genoeg en heeft voldoende enthousiasme. Gepaard met commitment en verantwoordelijkheidszin is onze toekomst en deze van het fort 7 gegarandeerd verzekerd!

Bezoekersaantallen op Fort 7 in 2010

Aangezien Fort 7 een gesloten reservaat is omwille van zijn beperkte oppervlakte met kwetsbare natuurterreinen en zijn gebouwen waarvan heel wat bouwvallig zijn, dient een geleid bezoek aan het domein aangevraagd te worden.

Scholen, verenigingen en families kunnen ons hiervoor contacteren. In 2010 organiseerde onze Natuurpuntafdeling zelf een "Open Fortdag" voor een breed publiek. Ongeveer 850 bezoekers (volwassenen en kinderen) kwamen daar op af om kennis te maken met de biodiversiteit van het domein.

Alles samen namen in 2010 ongeveer 1.477 mensen deel aan een wandeling met onze gidsen.

Geïnteresseerden kunnen een aanvraag doen bij onze contactpersonen (zie p. 2)

*Ik weet dat biodiversiteit van levensbelang is
en ik erken dat het in gevaar is,
daarom neem ik volgend engagement:*

*ik bouw nestplaatsen voor dieren
en geniet van mijn natuurlijke zoo*

Veel medebewoners van onze planeet vinden steeds moeilijker beschutting in onze verstedelijkte omgeving. Nochtans zijn deze soorten niet alleen essentieel voor het goede evenwicht van de levende wereld rondom ons, maar ook nog eens bijzonder nuttig: bijen zorgen voor fruit en groenten, vleurmuizen, lieveheersbeestjes en egels smullen muggen, bladluizen en slakken bij de vleet.

Hen wat beschutting of een nestplaats bieden is bovendien vaak zeer makkelijk: voor solitaire bijen bv. volstaan al enkele gaatjes in een blok hout of een steen.

Nestplaatsen voor dieren bouwen is vaak een fluitje van een cent. Doorloop het lijstje hierna, kies je favoriete dierenstekjes en ga aan de slag!

Zonder solitaire bijen zouden de bloemplanten in onze tuinen en moestuinen haast nooit vruchten dragen. Iedere soort legt zijn eitjes op een bepaalde plek: gangen in een droge lichte bodem, holle stengels, lege slakkenhuisjes, ruimtes tussen bakstenen ... Maar voor sommige bijen kan je zelf iets doen. Neem een bamboebundeltje of een 15 tot 20 cm lang rond blokje. Boor er gaatjes van 5 tot 10 mm doorsnede in (maar boor er niet dwars door). Hang het aan een tak, naar het zuiden gericht en beschermd tegen de regen. In de zomer leggen, naast de bijen, ook andere tuinhulpjes er hun eitjes in: de solitaire wespen, die veel schadelijke insecten opvreten.

Dankzij hun warm vachtje kunnen hommelmenginginnen vanaf begin maart hun winterslaapplaats al verlaten. Ze zoeken niet alleen nectar in de bloemen, maar ook een ideale plek om hun kolonie te stichten: een leegstaand woelmuisen- of bosmuisenholletje onder een haag. Maar daar zijn er niet zo veel van en dus wordt een door jou gebouwd nestje waarschijnlijk vlug bewoond.

Graaf een gat onder een struik of een haag. Leg er een houten plankje in en wat plastic om het vocht uit de grond tegen te houden. Voeg er wat stro bij of vulling uit de kooi van je hamster, konijn of ander knaagdier – als je er een hebt. Zet er een omgekeerde bloempot van minstens 15 cm doorsnede op. Leg hier bovenop, een beetje boven de grond, een dakpan. Je nestje is klaar!

Vleurmuizen verlossen ons van veel nachtelijke insecten, waaronder muggen, motten en andere schadelijke beestjes. Zo zou een dwergvleermuis er elke nacht honderden verorberen! Bovendien vormen hun uitwerpselen uitstekende mest. Helaas vinden vleermuizen vaak geen goede schuilplaats om te overwinteren of om er 's zomers kleintjes groot te brengen. Je kan ze helpen met een vleermuisenkast (in onbehandeld hout, zodat ze zich aan de oneffenheden kunnen vastklampen), met een hoekje op zolder of in de kelder, met een holle boom in je tuin (hak hem dus niet om) ...

Vanaf het einde van de lente zoeken lieveheersbeestjes en vlinders beschutting achter de schors van oude bomen, in spleten van rotsen en muren. Maar ze vinden niet genoeg plaats. Lees meer op www.vlindermee.be

Op 16 april leren we je hoe je een insectenhotel kunt bouwen. Kijk hiervoor op pagina 14.

Vogels en kleine zoogdieren (egels, eekhoorns ...) vinden vaak niet genoeg materiaal om hun nest mee te bouwen. Maar jij kan hen erbij helpen! Vanaf de vroege lente tot de late herfst leg je op de grond en in de struiken allerlei dingen die in een nest van pas komen: takjes, stro, watten, veren, haarbolletjes.

Geef egels een rustige schuilplaats voor de winter. Maak een doorgang in de omheining of de tuinmuur. Leg een stapeltje hout of een hoop bladeren in een tegen weer en wind beschut schaduwrijk hoekje. Of zet een kistje onder een struik, met een 10 tot 15 cm brede ingang en een 12 tot 15 cm brede buis als toegangstunnel. Bij het kistje leg je wat hooi en dode bladeren, waarmee de egel zijn bedje kan spreiden. Zorg eventueel voor water en stukken fruit of katten- of hondenvoer (maar geen melk of brood): nu en dan wordt de egel wakker om wat te eten en zijn poten te strekken.

Omdat de gierzwaluw geen nest kan bouwen, is hij afhankelijk van menselijke bouwsels voor zijn nestgelegenheid. Het verdwijnen van nestgelegenheid door slopen en renoveren van oude gebouwen en stadswijken, is daarom de grootste bedreiging voor het voortbestaan van deze beestjes. Van elk dakpantype is er tegenwoordig een gierzwaluwvariant. Deze pannen zijn voorzien van een invliegopening (neus of huijfe), waardoor de vogels onder de pannen kunnen komen. Bij het plaatsen van de pannen zijn er wel een aantal belangrijke randvoorwaarden.

Over kunstnesten verneem je meer op www.natuurpunt.be (deel Biodiversiteit/Vogels).

*Registreer nu je engagement op de website van de campagne
"Ik geef leven aan mijn planeet"
van het Koninklijk Belgisch Instituut voor Natuurwetenschappen.
<http://www.ikgeeflevenaanmijnplaneet.be/>*

Groenplan Antwerpen

Op de ADOMA-raad (=milieuraad van Stad Antwerpen) van 25 januari werd de nieuwe aanpak van het Groenplan voorgesteld door Guido Lauwaert van het studie bureau Tritel. Het Groenplan start met een inventarisatie van alle "groen" (zeer ruim gedefinieerd). Daaruit worden groenelementen met unieke waarden en specifieke functies gedestilleerd en die worden dan de basis van het plan. Er komt een 'stadsbreed' groenplan en 10 lokale plannen, 1 per district en 1 voor de haven. Het project is gestart in het voorjaar van 2010 en de oplevering van het laatste lokale groenplan is voorzien in 2015. Groen kan daarbij verschillende functies vervullen (gebruiks-, ecologische-, historische-, milieu-functie en flankerend groen). Dit vergt een grondige analyse van de verzamelde groenelementen en de gespecialiseerde knowhow en terreinkennis, beschikbaar binnen Natuurpunt komt daarbij goed van pas.

Op de vergadering van 26 januari werden daarom door vertegenwoordigers van de verschillende natuurpunt-afdelingen in Antwerpen op de kaart van Antwerpen de ecologische kerngebieden aangeduid. Deze gebieden worden beschouwd als echte brongebieden van natuurwaarden in de stad. Voor Wilrijk gaat het o.a. om Fort 7, Groen Neerland, Vallei van de Kleine Struisbeek, Hollebeek, Klaverblad, Fort 6 en een deel van het Schoonselhof. Een moeilijke oefening want je moet de ecologische waarde van een park als het Steytelinckpark gaan afwegen tegenover een natuurreservaat zoals Groen Neerland en Fort 7. Ook is het mogelijk dat slechts bepaalde delen van

een park wel hoge ecologische waarde hebben, maar de rest niet echt. Daarom werd aan de verschillende afdelingen gevraagd om tegen begin maart na te gaan of er nog andere waardevolle kerngebieden voor natuur in Antwerpen zijn.

Daarnaast kregen we ook de opdracht om de doel- en indicatorsoorten voor de ecologische kerngebieden van de Stad op te lijsten.

Een indicatorsoort kan beschouwd worden als een soort die kenmerkend is voor het gebied en indicatief is voor de ecologische kwaliteit van het gebied. De soort moet momenteel voorkomen in het gebied.

Een doelsoort is ook een soort die kenmerkend is voor het gebied en een zekere ecologische kwaliteit van het gebied weerspiegelt, maar ze komt nog niet, niet permanent of in te lage dichtheden in het gebied voor. De doelsoort vertegenwoordigt daarmee een zekere ambitie voor de instandhouding en ontwikkeling van het gebied.

Zo is bv. de Kamsalamander een doelsoort voor Groen Neerland omdat ze er niet meer werd gevonden. We zouden er haar echter wel graag terug zien opduiken. Voor de Vallei van de Kleine Struisbeek is de Kamsalamander dan weer zowel een indicator- als doelsoort. Het dier komt er weliswaar voor, maar de populatie is wellicht sterk bedreigd.

Een hele opgave dus voor onze vrijwilligers om de nodige informatie bij elkaar te brengen, maar we beschouwen dit alleszins als een stap in de goede richting

Edegem Binnenste Buiten

Op 15 mei organiseert de gemeente Edegem in Fort 5 een vrijetijdsmarkt « Edegem Binnenste Buiten ».

Met meer dan 400 Edegemse gezinnen die zijn aangesloten bij onze vereniging mogen we daar natuurlijk niet ontbreken.

Met volgende slogan richten we ons tot het publiek :

Natuurpunt Zuidrand: uw garantie voor natuurbeleving en natuurbehoud, nu en in de toekomst.

Via brochures, folders en uiteraard via welbespraakte medewerkers zullen we onze werking als natuurorganisatie toelichten.

2011 is het « jaar van de bij ». De bij heeft het moeilijk en daar

willen we door het inrichten van kinderactiviteiten rond dit thema de aandacht op vestigen. Want de bij kan elk steuntje in de rug gebruiken. Hetzelfde geldt voor de amfibieën waarin Zuidrand samen met de gemeente Edegem de laatste jaren heel wat heeft geïnvesteerd. Daar zullen we dan ook uitgebreid de aandacht op vestigen.

Edegem Binnenste Buiten is een uitgelezen gelegenheid om ons als natuurorganisatie te profileren. Iedereen die zijn steentje wil bijdragen is welkom.

Jos Daniels

Via haar "weiger een draagtasactie" steunt schoenen TORFS het reservatenfonds van Fort 7 en het natuureducatief centrum

The logo for TORFS consists of the word "TORFS" in a bold, white, sans-serif font, set against a dark grey rectangular background. To the left of this background is a solid yellow vertical bar.

Schoenen met naam www.torfs.be

Schoenen TORFS heeft 1 baanwinkel in onze afdeling te Edegem op de Mechelsesteenweg (nr 226). Als je, of elke ander klant, je papieren draagtas aan de kassa weigert ten voordele van het milieu, dat stopt schoenen TORFS onmiddellijk 0,15 euro in een nestkast ter plaatse ten voordele van de natuur. De winkel van Edegem steunt hiermede het reservatenfonds en deze te Wilrijk het toekomstig educatief centrum

op het Fort.

Bovendien krijg je als lid van Natuurpunt steeds 10 % onmiddellijke korting aan de kassa bij de aankoop van een paar nieuwe schoenen. De enige voorwaarden is je lidkaart laten zien en een paar oude schoenen meebrengen. Ook de opbrengst van de oude schoenen gaat naar een goed doel, een aantal ontwikkelingsprojecten in Afrika.

Bloembestuiwing (4)

Herman Snoeck

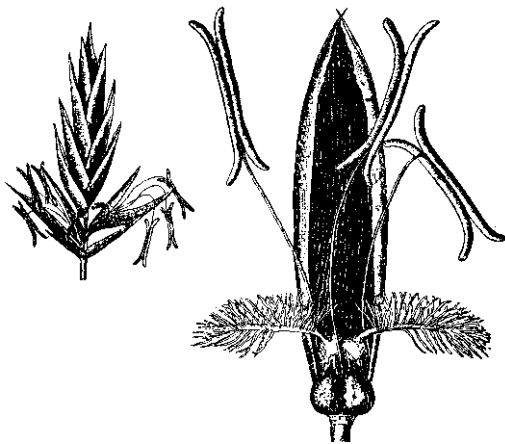
2.2 Windbloeiërs

Bij windbloeiërs komt het stuifmeel aangewaaid met de wind. Ongeveer 20 % van de Europese planten zijn windbloeiërs.

Kenmerken van windbloeiërs

Windbloeiërs bezitten geen opvallende kleur of geur en geen nectar. Zij staan vaak in massa bijeen (Grassen, naaldbomen, Ganzenvoetfamilie) zodat de kans op bestuiwing groter is.

Bloeitijd: dikwijls reeds vroeg in het voorjaar, vóór het uitkomen van de bladeren (o.m. Hazelaar, Els sp., Wilg sp., Populier sp.). Dan heeft de wind veel meer vrij spel. Bij andere windbloeiërs hangen helmknoppen en stempels gedurende de bloeitijd buiten de bloemen (grassen en granen – figuur 20).

Figuur 20

Bloemen: kleine, onopvallende (geelgroene) bloempjes waaraan de bloemblaadjes vaak weinig ontwikkeld zijn of ontbreken.

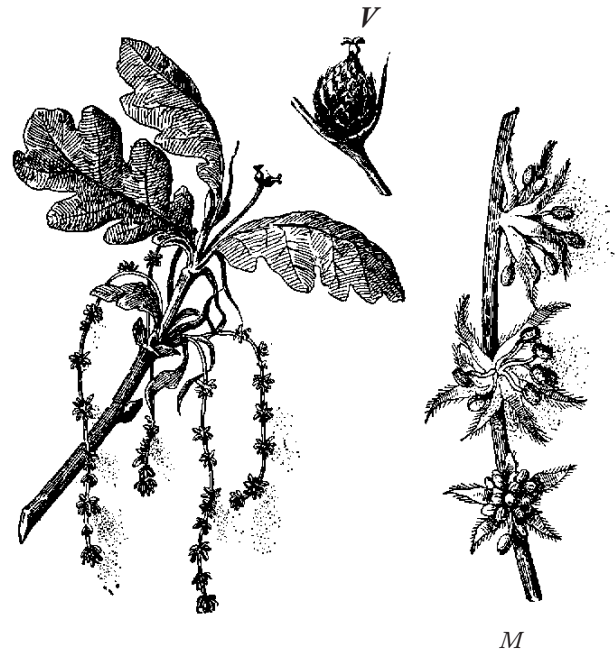
- Bloemen eenslachtig en tweehuizig o.m. mannelijke en vrouwelijke bloemen in (hangende) katjes bij Grote brandnetel. Bij de mannelijke brandnetelplanten zitten de meeldraden gespannen in de bloemknopjes (figuur 21). Als die opengaan wordt het stuifmeel naar buiten geslingerd.

Figuur 21

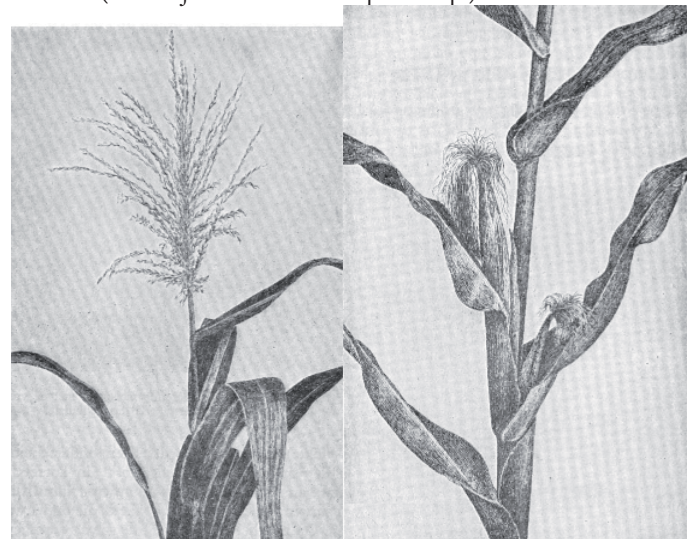
- Bloemen eenslachtig en eenhuizig meestal enkel de mannelijke (M) bloemen in hangende katjes (Populier sp., Walnoot, Beuk, Hazelaar, Berk sp., Els sp., Haagbeuk, Eik sp. - figuur 22) en de vrouwelijke bloemen (V) met (lange) vertakte stempels.

Figuur 22

- Bloemen tweeslachtig: Iep sp

- Bloemen in hangende trossen of pluimen, die licht bewegen in de wind. Meestal hebben de bloemen meeldraden met zeer lange dunne helmraden en grote helmknoppen, die beweeglijk uit de bloem hangen (o.m. bij Duizendknoopfamilie, Pimpernel sp., Weegbree sp., Grassen en granen o.m. maïs - figuur 23). Ook de stempels zijn vaak zeer lang, erg vertakt en ver uit de bloem stekend (o.m. bij Grassen en Pimpernel sp.).

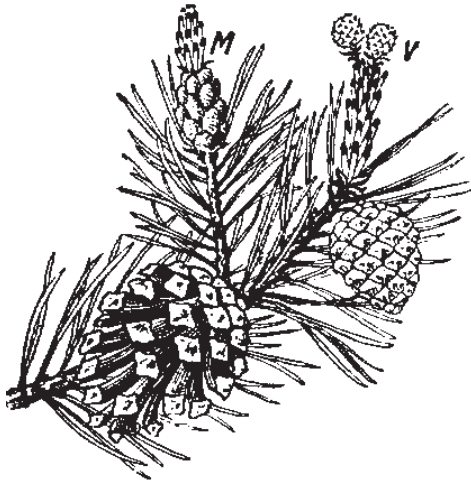

Figuur 23 M

V

- De bloemen staan dikwijls op plaatsjes, die het meest aan de wind zijn blootgesteld waardoor de kans groter is dat de wind het stuifmeel meevoert: bij Grassen aan de top van de halmen (zie M). bij naaldbomen aan de buitenkant van de boom (zie M en V op figuur 24),

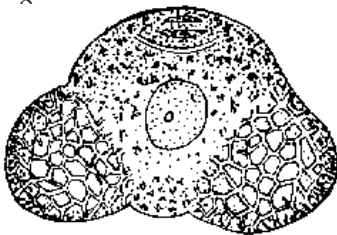
- Mannelijke bloemen staan in losse, open bloemgestellen: alle naaldbomen (figuur 24 - M).

Figuur 24

Stuifmeel: meestal kleiner dan bij insectenbloeiers, licht, effen, droog en niet kleverig waardoor het gemakkelijk door de wind wordt weggeblazen. Zware korrels zouden niet ver meegevoerd worden maar de lichte korrels van windbloeiers werden op een hoogte van meer dan vijfduizend meter aangetroffen. Ze kunnen honderden kilometers ver met de wind worden meegevoerd. Bij de Lork drogen de zaden uit waardoor ze lichter worden. Bij dennen zijn de korrels elk nog voorzien van twee grote luchtblazen waardoor ze langer zweven (figuur 25).

Figuur 25

Stuifmeel dat door de wind wordt meegevoerd zal voor het overgrote deel niet op andere bloemen terechtkomen en verloren gaan.

- De windbloeiers produceren meestal zeer veel stuifmeel waardoor de kans op bestuiving groter is. Van een Hazelaar waaien gemiddeld 600 miljoen pollenkorrels weg. Het overvloedige stuifmeel van dennenbossen kan plaatselijk hele stukken land geel kleuren ('zwavelregen').

- Iemand heeft uitgerekend dat in Europa op plaatsen met een gemiddelde begroeiing op elke cm² grond jaarlijks 27 000 pollenkorrels neervallen.

- Proefondervindelijk werd aangetoond dat op de stempels van een eik in 3 dagen tijd 10 pollenkorrels terechtkomen van een eik die 50 km verder bloeit.

- Als de windbloeiers bloeien hebben heel wat mensen last van

'hooikoorts'!

2.3 Bestuiving door slakken

Komt zelden voor, bij ons bij de moerasplant Slangenwortel.

2.4 Bestuiving door stromend water

- Zeegrass sp. (geen grassoort) lijkt wel wat op een wier, maar is een ondergedoken hogere eenzaadlobbige plant met eenslachtige, eenhuizige onder water opengaande bloemen. Het stuifmeel zweeft in het zeewater.

- Hoornblad sp. is een ondergedoken zoetwaterplant waarvan de bloemen ook onder water bloeien.

- Vallisneria (vooral als aquariumplant gekend) heeft eenslachtige bloemen die groeien onder (zoet)water. De mannelijke bloemen laten los, stijgen naar het wateroppervlak, openen zich en drijven rond. De aan lange spiraalvormig opgerolde bloemstelen vastzittende vrouwelijke bloemen komen aan het wateroppervlak doordat de stelen gestrekt worden. De naar buiten stekende meeldraden van de drijvende mannelijke bloemen komen dan mogelijk in aanraking met de stempels van de vrouwelijke bloemen. De rijpende vrucht wordt daarna door weer spiralig oprollende bloemsteel onder water getrokken.

2.5 Bestuiving door vogels

Dit zijn stevige bloemen met sterk kleurcontrast (rood, groen, blauw, geel), zonder geur, met zeer vloeibare en soms slijmerige nectar die de dorst van de vogels lest. Er is geen 'landingsplaats' zoals een lip e.d. (Passiebloem, Paradijsvogelbloem). De kleine kolibries in Midden- en Zuid-Amerika en de bijna even kleine honingvogeltjes (Afrika) brengen bij hun bezoek aan de bloemen om nectar te zuigen en kleine insecten te bemachtigen ook bestuiving te weeg, o.m. bij Pisang en vele Fuchsia's.

2.6 Bestuiving door vlemmuizen

Zowel kleinere insectenetende vlemmuizen alsook de grotere bloembladeren- en vruchtenetende kalongs brengen stuifmeel over. Kleine vruchtenetende vlemmuizen voeden zich met stuifmeel of met vlezig en zoet smakende bloembladen.

2.7 Bestuiving door de mens

In bepaalde gevallen zorgt de mens bij met opzet voor kunstmatige kruisbestuiving.

- Wanneer kwekers nieuwe plantenvariëteiten willen tot stand brengen wordt kunstmatige bestuiving op grote schaal toegepast. Zo ontstaan er bastaarden met de gewenste combinatie van eigenschappen. Ook de zgn. veredelingen van planten gebeurt in kwekerijen door kunstmatige bestuiving.

- In serres worden sommige planten met behulp van zachte, langharige borstels bestoven omdat de bestuivende insecten op dat ogenblik nog niet uitgekomen zijn.

- Op het eiland Réunion en in Indonesië ontbreken de insecten die normaal voor de bestuiving van de vanille (een Amerikaanse

epifytische orchidee) instaan. Pogingen tot inburgering van die insecten faalden. Ook daar wordt door kunstmatige bestuiving de teelt verder gezet.

- In bepaalde oasen groeien alleen vrouwelijke dadelpalmen. De bewoners zijn verplicht het stuifmeel uit naburige oasen te halen.

3 Uitzonderingen bevestigen de regel

- De Paardenbloemen hebben meestal stuifmeel/nectar, zijn opvallend geel gekleurd en worden door tal van insecten bezocht. In ons land en in het noordelijk deel van Europa rijpen de vruchtjes echter meestal zonder bestuiving/bevruchting. Dit verschijnsel komt ook voor bij een aantal Havikskruidsoorten.

- Komkommer, augurk, meloen en kalebas hebben eenslachtige bloemen en zijn eenhuizig maar vormen vruchten zonder bestuiving.

- Sommige windbloeiërs hebben fraai gekleurde bloemen (o.m. de mannelijke bloemen van spar en lork).

- De Tamme kastanje heeft het uitzicht van een windbloeiër (eenslachtige bloemen, lange mannelijke katjes, vrouwelijke bloempjes met vertakte stempels) maar heeft ook nectar, geurt en is een insectenbloeiër.

- De Klimop is een insectenbloeiër die bloeit in de herfst met weinig opvallende bloemen maar met veel nectar.

Geraadpleegde werken

Asperges M. et al. (2002) – Planten en andere niet-dierlijke organismen – Van In, Wommelgem

Bossier M. et al (1968) – Moderne plantkunde – Van In, Lier

Bronders-Lefever H. et al. (1980) – Biologie Plantkunde – A. De Boeck, Brussel

De Gaay Fortman en Heijl W.M. (1960) – Beknopt leerboek der plantkunde (Eerste deel) – J.B. Wolters, Groningen

Ijsseling M.A. en Scheygrond A. (1953) – Plantkunde voor de lagere klassen – W.J. Thieme, Zutphen

Pelt Jean Marie (1970) – Évolution et sexualité des plantes – Horizons de France

Reinders E. (1952) – Leerboek der plantkunde (deel I) – J.B. Wolters, Groningen

Schmeil Otto (1908) – Leitfaden der Botanik – E. Nägele, Leipzig

Van Asperen de Boer S.R. (1959) – Plantkunde (deel I) – J.B. Wolters, Groningen

Oprichting werkgroep studie

Zoals je wellicht weet, gaat het ook slecht met de biodiversiteit in onze eigen regio. Dankzij het jaar van de biodiversiteit is er opnieuw aandacht voor en werd in onze afdeling bereidheid gevonden bij het District Wilrijk en de Gemeente Edegem om een biodiversiteitscharter te ondertekenen. Ook in Hove wordt daar nu aan gewerkt. Deze samenwerking is cruciaal: de lokale overheden hebben immers weinig kennis in huis over onze biodiversiteit en dan geldt wellicht “wie niet weet, niet deert”. Verder worden er voor onze reservaten ook steeds hogere eisen gesteld m.b.t. de opvolging van het beheer via monitoring van vegetaties en aandachtsoorten.

Aangezien de nodige kennis verspreid zit over een heleboel vrijwilligers, die al dan niet actief betrokken zijn bij onze natuurspunt-afdeling, is het bijzonder moeilijk om hier een goed overzicht van te krijgen. Daarom werd op 18 maart een startvergadering georganiseerd om een Natuurstudiewerkgroep in onze afdeling op te richten. Met deze werkgroep willen we graag een forum creëren waar kennis kan worden gedeeld en de studie in de afdeling kan worden afgestemd en verder gestimuleerd. Indien je geïnteresseerd bent om de werking van deze werkgroep mee te versterken of wat meer info wenst, neem dan gerust contact op met baetens.johan@gmail.com of walter.van.spaendonk@scarlet.be

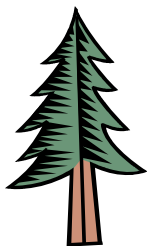
Puzzel

De rebus in het vorige nummer viel duidelijk in de smaak! Er kwamen 28 juiste antwoorden binnen. Volgens sommigen hebben we de aarde van onze vrienden of onze ouders te leen... het juiste antwoord was echter: "we hebben de aarde van onze kinderen te leen".

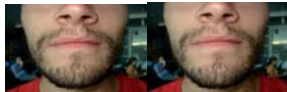
Voor Johan Mens staat er een geschenkverpakking Gageleer klaar!

Omdat jullie het blijkbaar leuk vonden, nog een keertje een rebus. De oplossing is een uitspraak van de dichter Ralph Waldo Emerson.

De oplossing kan je weer naar redactie@zuidrand.be sturen. Een geschenkverpakking Gageleer staat klaar voor de winnaar.

-N

-B

-N

-SP

succes!

verrekijkers
telescopen
microscopen
accessoires

www.sightsofnature.com

Platan De Condoctoren 104, 2200 St.-Andries Brugge, 033/31 30 01

Natuurgebieden Noord-Limburg
zo 26/09/2010 - 14 dlnm
Gids: Luc Van Schoor
Leiding: Wim Roelant
Verslag: Jeanine De Greef

's Morgens bezochten we het Mariahof te Bree. Dit gebied werd in beheer genomen door Natuurpunt Bree en maakt deel uit van het Natuurpark "Kempenbroek". Luc en Wim Roelant hadden bij de voorbereiding de toelating bekomen om dit uniek vijvercomplex te bezoeken. Bij het uitstappen werden we reeds verwelkomd door de Kleine bonte specht! Aan de inkompoort wachtte Jef Stinckens, de plaatselijke gids, ons op. Hij gaf ons enkele inlichtingen over het domein, het in aanbouw zijnde Educatief centrum, het beheer van de vijvers (o.a. verwijderen van boomopslag op de eilandjes voor meer open moeras) en de vogels van het gebied. We volgden de middendijk, dwars door het vijvergebied en zagen o.a. 3 Grote zilverreigers, zowel vliegend als zittend te zien in de bomen langs het water (prachtig door de telescopen). Verder voorbij flitsende IJsvogel, tientallen Aalscholvers, groepjes Grauwe ganzen (wat te veel volgens de beheerders), enkele Watersnippen en overvliegende Sijzen en Grote gele kwikstaart. Naast aardig wat Krakeenden ook Slobeenden en Wintertalingen. Luc geeft als dank voor het gidsen door het gesloten domein een klein geschenk. Daarna volgen we een "gele" wandeling naast de schilderachtige Abeek en door het aanpalende natuurgebied "De Luysen" met twee vogelkijkhutten nl. "IJsvogel en "Visarend", zie ook <http://toerisme.bocholt.be/fb111qvde1018posbl1toob232.aspx>. In de hele Abeekvallei komen 34 dagvlindersoorten, 23 soorten libellen, 24 soorten sprinkhanen en 40 soorten lieveheerbeestjes voor!

De Visarend (die door de aanwezige fotografen vorige dagen nog mooi in beeld werd gebracht) was niet te zien maar wel o.a. een 20-tal Kleine Canadese ganzen, mogelijk afkomstig van de broedpopulatie uit Engeland of uit privécollecties. Verder vermeldenswaard: zeer veel paddenstoelen (na enkele regendagen) waaronder Vliegenschwam en enkele 100-den Inktzwammen op een bospad met houtsnippers. Nadien gezellige middagpauze op het overdekt terras van café Centrum te Beek (gehucht van Bocholt). In de namiddag wandeling naar het natuurgebied Smeethof, zie <http://natuurpunt.be/natuurgebied-smeethof47.aspx> en [\[kempenbroek/startplekken/smeethof/algemeen\]\(http://natuurpunt.be/natuurgebied-smeethof47.aspx\) en vooral <http://toerisme.bocholt.be/fb111dbbe1018lvqb1toob170.as>. Waarnemingen: Roodborsttapuiten en enkele Paapjes, enkele Buizerds, 100-den zwaluwen maar ook Huis- en één enkele Oeverzwaluw - Leuke babbel onderweg met de nodige kwinkslagen. Verder langs een kapplaats 2 groeiplaatsen van Koningsvaren en langs zandweg Kettingdijk o.a. zeer veel Brede waspenorchissen, ook overvliegend wijffe Bruine kiekendief, een 5-tal Roodborsttapuiten, een 7-tal Gaaien op trek en 2 Geelgorzen in de top van een dode boom. Na een knappe landschapswandeling tenslotte nog een gezellige drink op hetzelfde cafeterras van 's middags. Het was ongetwijfeld een gevarieerde daguitstap!](http://www.rlkm.be/nl/</p></div><div data-bbox=)

Vogelweekend Cap Gris Nez,
15-17/10/2010 - 20 dlnm

Gids: Luc Van Schoor
Leiding/verslag: Wim Vandeweyer

Vrijdag 15 oktober 2010.

8.00 u STIPT: wij staan allen glunderend aan onze welgevulde busjes, klaar om te vertrekken naar ons vogelavontuur op Cap Gris Nez. Het weer is alvast gunstig - het regent niet en om 8.10 u starten de busjes! Omstreeks 10.30 u nemen we een kijkje in het afgesloten gedeelte van Platier d'Oye nabij Gravelines en gaan we trapje op, de uitkijkplaats in - een piepklein vogelhutje - waar amper 6 mensen tegelijk in kunnen. Het positieve is dat het nu wél droog blijft. Om 10.50 u komen we aan in de "Réserve Naturelle Platier d'Oye". De wandeling in dit prachtige gebied is een waar succes. Ook de vogelkijkhut is zijn bezoek waard! Deze werd trouwens gebouwd op een bunker die door de overdadige plantengroei aan het oog onttrokken wordt. Wat daar vooral opvalt is de verscheidenheid aan eenden en Grauwe gans en de afwezigheid - op Watersnip na - van steltlopers. Misschien waren we voor de steltlopers iets te laat op het appel Terwijl we onze tocht verder zetten worden we op 3 verschillende plaatsen begeleid door het gezang van de Cetti's Zanger en honderden Lijsters waaronder Koperwiek, Kramsvogels, Zanglijsters en Grote Lijster, die allemaal van de overdadig aanwezige bessen komen smullen. Op de distels zitten Putters en verder noteren we Zwartkop, Roodborsttapuiten, zwermen Kneus en tal van andere zangvogels. De wandeling gaat verder langs het weidse strand waar we Rotganzen en Jan Van Genten kunnen bewonderen ... en een gesneuveld bruinvis ontdekken.

Na deze wandeling rijden we naar Oye-Plage, waar we in café Victor Hugo met veel smaak en onder enthousiast getater onze picknick verorberen. Onze eerste halve dag zit er op ... wat vliegt de tijd! Na de middagpauze rijden we door naar Cap Blanc Nez waar we parkeren nabij de obelisk ter nagedachtenis van de soldaten die de belangrijke zee-engte hier verdedigden tijdens de 1e wereldoorlog. We stappen naar het platform met zicht op de zee waar we ondermeer Jan van Genten, Grote en Kleine Mantelmeeuw, Kleine Jager, Slechtvalk, Zwarte Zee-eend en Noordse Stormvogel zien. We genieten van het prachtige uitzicht op het nauw van Calais en de verre kliffen van Dover en de schitterende wolkenmassa's. Een paar honderden meters verder wandelen we rond de Mont d'Hubert waar we Putters, Zwarte Roodstaart en 2 Blauwe Kiekendieven kunnen bekijken. Tijd om de andere (west) kant van Cap Blanc Nez te bezoeken. Langs de Cran (inkeping-scheur) d'Escalles kunnen we afdalen van de krijtrotsen naar het strand. Hier zien we 2 Oeverpiepers, een langs vliegende Kleine Zilverreiger, Rotganzen en genieten we minutenlang van de Slechtvalk die zich op een rotspunt heeft geïnstalleerd. Richting Cap Gris Nez stappen we nog even af aan de Motte du Bourg (nabij Wissant), een fossiele hoogte met zicht op moerassen, plassen en begroeide duinen. Buizerd, Torenavalk, Staartmezen, Aalscholver en Dodaars worden aan ons lijstje toegevoegd. We zien ook fopeenden op de plassen, de jagers kunnen zich weer uitleven. Tijd om ons te installeren in de gite 'les Migrateurs'(!) te Framezelle, een onderdeel van een prachtige vierkantshoeve met op de binnenkoer een mooie duiventoren. Nadat we ons kamer in orde gebracht hebben, volgt een driegangenmenu met een lekkere verwelkomings-apéro, jeanninesoep, spaghetti met GreSosaus en koffie of thee met gebak. Bedankt aan Sonja, Greet en Jeannine voor dit lekkere maal. Bart installeert daarna de computer en diascherm waarna Luc ons een mooie introductie geeft tot de (zee)vogels die we tijdens dit weekend hopelijk allemaal te zien krijgen. De dag was lang en na de voorstelling kiest de grote meerderheid dan ook snel voor hun bed. Er wachten ons immers nog twee dagen genieten van deze mooie streek en de vele vogels die hier voorbij trekken. Toelichting: ik bedank hier Sonja, Greet en Jeannine en Mia.

Zaterdag 16 oktober 2010

Na Luc's deskundige voorstelling van zeetrekvogels gisteravond was het moment aangekomen om onze kennis in praktijk om te zetten. Met een stevig ontbijt achter de kiezen trokken de meesten naar de zeetrekpost op de kaap. Even over de balustrade klimmen en een stukje afdalen tot we een mooi horizontaal plaatsje vonden waar we ons konden installeren: uit de wind, zon in de rug, zicht op zee. Plooiestoeltjes uitgeklat, telescoop opgesteld, verrekijker in aanslag: het tellen kon beginnen. De eerste Jan Van Genten scheerden over de golven; het was opletten of het om eerste-, tweede-, derdejaars of volwassen exemplaren gaat. De wind kwam vooral uit noordelijke richting, daardoor vlogen de meeste trekkers nogal ver van de kust. Soms kwam het zonnetje er door en zagen we de 'white cliffs of Dover'. Met wat regen en een lage zon, verscheen er een prachtige dubbele regenboog boven de kolkende golven, het leek wel een brug van Engeland naar het continent. In de verte herkenden we Roodkeel- en een Parelduiker, Zwarte Zee-eenden, Rotganzen, Eidereenden, Alken en Zeekoeten (of Zeealken indien we ze niet uit elkaar konden houden). Het was ook uitkijken naar jagers en pijlstormvogels. Ons geduld werd beloond: Grote-, Kleine-, Kleinste en Middelste Jagers; Noordse- en Grauwe Pijlstormvogels. Vogels vlogen naar links, naar rechts, soms veraf dan weer vlakbij. Iedereen riep wat hij of zij zag (of dacht te zien). Mickey, Vincent en Katherine hadden hun handen vol om alle waarnemingen in te vullen op het telformulier. Constant werden er waarnemingen geroepen. Vlak voor de kust kwamen ook enkele Grijsse Zeehonden nieuwsgierig kijken. Hier de lijst van wat we allemaal zoal zagen passeren. 11 Roodkeelduikers, 1 Parelduiker 4 Noordse + 4 Grauwe Pijlstormvogels (deze vlogen samen), 234 Jan van Genten, 288 Rotganzen, 34 Zwarte Zee-eenden, 3 Grote-, 13 Middelste-, 23 Kleine- en 1 Kleinste jager, een tiental Zwartkopmeeuwen, 20 à 30 Grote Mantelmeeuwen, tientallen Drieteenmeeuwen en ga zo maar door. Tegen 11 u verlieten we onze telpost en wandelden onder begeleiding van talloze regenbuien ten zuiden van de kaap; vanaf Cap Gris Nez-vuurtoren langs de kustkliffen via Cran-aux-Oeufs tot in Waringzelle. Er vlogen veel kleine trekvogeltjes rond, vooral Kramsvogels, Spreeuwen, Graspiepers, Veldleeuweriken en hopen Vinken. Onder de Vinken ook Kepen. Dankzij de roep herkenden we ook nog Putters, Kneus en een drietal zeldzame IJsgorzen. Het was vooral speuren naar de alleenstaande

struiken. Zo ontdekte we een koppel Roodborsttapuiten. We zochten tevergeefs naar mogelijke Beflijsters. Mooi moment was de waarneming van een Sperwer die langs de kliffen een duikvlucht maakte, we zagen hem beneden ons jagen. We passeerden veel bunkers, restanten van de 2de wereldoorlog. Toen schuilden er Duitsers in, ditmaal was het onze schuilplaats voor de striemende regen. Door het wisselen van wolken, zon en regen, was het toch genieten van de fantastische panoram's en zichten. Je werd er stil van. Doornat klommen we in de busjes die Marc, Vincent en Luc waren gaan ophalen op Cap Gris Nez. Vlug naar de gite om droge kleren aan te trekken en gezellig te lunchen. Om 14.30 verzamelen we aan de gite voor een wandeltocht naar het moeras van Tardinghen, Le Chatelet, en de baai van Wissant. Eerste vaststellingen onderweg: een 25-tal Kramsvogels en een groepje veldleeuweriken. Verder langs heide en akkerlandschappen gewandeld... prachtig.

Eerste stop met de telescopen rondspeuren en een 60-tal Veldleeuweriken, Kok- en Stormmeeuwen gezien. Hé! Een oeverpieper vloog ons voorbij. Even een opklaring en weer verder naar de tweede stop met mooi uitzicht op Cap Blanc Nez. Nu zagen we een groepje van 8 Lepelaars hoog overvliegen, evenals Koperwieken, Veldleeuweriken en een Kleine Zilverreiger. Bij de derde stop een groepje Kramsvogels, Beflijster en Zanglijsters kunnen vaststellen. Hé! Nog 3 Geelgorzen, een Torenvalk op een paaltje en een Buizerd. Vervolgens op weg naar de duingordel en via het strand met rotsen naar Cap Gris Nez. Oei, Oei! Tijdens onze strandwandeling begon het hevig te regenen met daarbij nog een zandstorm. We konden elkaar nauwelijks zien. Maar na regen komt zonneschijn en onze doorweekte kleren konden

weer drogen door de felle wind. Dan zijn we een nieuw pad opgegaan La Bouche Du Cap. Zo eindigde onze avontuurlijke wandeltocht. Terug in de gite even opfrissen. Want om 19 u was het terugverzamen om met z'n allen naar het vlakbij gelegen restaurant La Mer Monte te gaan. Typisch gezellig volksrestaurant. Je kon er vrij kiezen uit 3 voorgerechten, 4 hoofdgerechten en 3 nagerechten. Maar aan de rog was er wel te weinig eten. Greet gaf daar commentaar op met als resultaat dat zij van de chef een extra kaasschotel kreeg. Natuurlijk kreeg ze van de chef de nodige kussen erbij (al ging zijn voorkeur toch uit naar het andere geslacht). Dan werd er spontaan vanuit de groep gemeld en gezongen dat Greet zogezegd jarig was, de chef tuimelde erin en weer werden er de nodige kussen gegeven. Iedereen krom van het lachen natuurlijk. Voldaan terug naar onze gite. Want Luc en Bart hadden nog een quiz in elkaar gestoken om ons te testen. We werden in vier groepen ingedeeld, in elke groep was er een sterke vogelkenner aanwezig. Zodat ze min of meer even sterk waren. De spanning was te snijden. Na de 24 vogelfoto's werd de uitslag bekend gemaakt door de jury. De Jan van Genten wonnen met 22/24, daarna kwamen de Laphroaig met 18/24, daarna de Vale stormvogels met 17/24 en tot slot de Zeearenden met 16/24. Iedereen was dus met glans geslaagd. Na de uitslag was er zowel voor de winnaars als voor de verliezers een geschenkje samengesteld door Sonja. En zo was iedereen tevreden van deze mooie dag.

Zondag 17 oktober 2010

Laatste dag. Zoals iedere morgen iedereen vroeg uit de veren. Lekker en gezellig ontbijt. Het regent niet, de wind is gaan liggen en er wordt zelfs een zonnige dag

voorspeld. Om 8 uur staat iedereen warm ingeduffeld klaar voor vertrek naar de plaats van de telling. Het is een zeer frisse morgen. Ter plaatse genieten we tijdens de trekwaarnemingen van de vogels en van de prachtige belichte Engelse krijtrotten beschenen door de opkomende zon. Er worden geen uitzonderlijke waarnemingen gedaan maar wel aardig wat soorten met ondermeer: tientallen Jan van Genten, 1 Noordse stormvogel, minimum 120-tal Alk/Zeekoet, 9 Brilduikers, 4 Roodkeelduikers, 24 Rosse Grutto's, 4 Kleine Jagers en 13 Zwartkopmeeuwen. Na een uur krijgt iedereen wel wat last van de koude en daarom stelt Luc voor om in de omgeving naar pleisterende vogels te gaan kijken. Er zijn er veel in de struiken, houtwallen en op de velden. We horen en zien Roodborsttapuit, Gras- en Oeverpiepers, Veldleeuweriken, Koperwieken, Zanglijsters, Ringmus, Putters, Geelgors, Kleine Zilverreiger, Sperwer en verschillende Goudhaantjes. Die zijn heel bedrijvig. Ze vliegen boven onze hoofden. Een Goudhaantje valt op de grond en blijft liggen. Misschien ergens tegen gevlogen, of is het vermoeidheid? Rita neemt het voorzichtig in haar handen en zo kan iedereen foto's maken en genieten van het mooie vogeltje. Inmiddels is de zon ons lekker aan het opwarmen en zonder dat we het beseffen is het tijd om naar ons verblijf terug te keren. Pakken, kamers opruimen en gezellig samen middageten. Zo eindigt deze morgen. Om half twee starten we onze namiddagwandeling in Ambleteuse, een dorpje gelegen aan de monding van de rivier de Slack. Eerst vrije observatie aan de busstopplaats. In tegenstelling tot de dag voordien is het nu mooi weer en is er minder wind. We horen Goudvink, Cetti's zanger en Rietgors. Bart wijst ons op de roep van Buidelmees. Luc hoort enkel dagen later op dezelfde plaats ook enkele Baardmannetjes 'rinkelen'. Een Europese kanarie vliegt over en we ontwaren een enorme groep spreeuwen die zich voortdurend verplaatst. We nemen het benedenpad met zand langs de rivier de Slack tot aan het strand met het imposante Fort Mahon, gebouwd eind 17e eeuw door Vauban. 'Les dunes de la Slack' is een geklasseerde site met duindoorn, wandelende duinen en een bosjeszone. We vervolgen links van het Fort over het strand, met de wandelende duinen aan de linkerzijde. Hier zien we: Bonte Strandloper in winterkleed, Grote mantelmeeuw, Aalscholver, Veldleeuwerikjes, Grote Stern, Zwartkopmeeuw, drie Oeverpiepers, twee Witte Kwikstaarten en een zeehond. In afwachting van het ophalen van een busje

kunnenweopdeparkingnogeenovertliegende Kleine Bonte Specht, vijf Buizerds in één bel en tal van meeuwen waarnemen. Na Wimereux zetten we onze tocht per busjes verder richting Boulogne-sur-mer, de grootste vissershaven van Frankrijk en verder naar Le Portel. Hier vinden we Aalscholvers, zeehond, zowat alle meeuwensoorten waaronder aardig wat Zwartkopmeeuwen (ook geringde) en 2 Kuifleeuweriken, bij ons een rode lijstsoort, die terecht aardig wat aandacht krijgen. Wegens tijdgebrek besluit Luc een bezoek aan het fort d'Alprech te annuleren om vervolgens het oud gedeelte van Boulogne mét middeleeuws kasteel te bezoeken. Aan de ingang van het kasteel ontdekken we een Grote Gele Kwikstaart. In Café de la Mairie aan de place 'Godefroid de Bouillon' genieten we tenslotte nog van een laatste afscheidsdrink met de nodige bedankjes en enkele geschenkjes voor de chauffeurs en voor Sonja vooraleer de terugweg naar België aan te vatten. We bedanken Luc en Sonja, Wim en de medewerkers voor het mooie weekend en de goede zorgen. Langs deze weg wil ik ook alle deelnemers bedanken om ervoor te zorgen dat het een prachtige driedaagse werd en ook alle verslaggevers die zo vriendelijk waren om hun literaire werken tijdig in te dienen.

Winter op Fort 7 – Familiewandeling

zo 21/11/2010 - 15 dlnm

Gids en leiding: Nancy Geldhof

Verslag: Eva Suls

Ondanks het frisse herfstweer stonden er toch weer 15 deelnemers klaar voor de familiewandeling. Onder de deskundige leiding van Nancy kregen we een mooie rondleiding in het unieke Fort 7. Tijdens de rondleiding werd ons o. a. verteld over hoe verschillende dieren de winter doorkomen. Ze doen dit allemaal op hun eigen manier. Sommige leggen een wintervoorraad aan en andere gaan in winterslaap. Nancy vertelde ons over de verschillende gallen, in één van de gallen ontdekten we zelfs een zwart wespje! We hebben verschillende paddenstoelen gezien o.a. het mooie Judasoor en Stinkzwammen. Ook werd er verteld over het verschil tussen een doorn en een stekel, over de geschiedenis van Fort 7 enz ..., met andere woorden een zeer bijzonder leerrijke namiddag!

Infoavond Biodiversiteit,

do 25/11/2010 - 15 dlnm

Spreeker: Jos Gijsels

Leiding/Verslag: Tuur Wuyts

In samenwerking met het Cultureel Centrum van Wilrijk, CC De Kern, werd een infoavond over biodiversiteit georganiseerd in zaal Vizit in Wilrijk. De zaal was mooi versierd met vier grote panelen vol met allerlei soorten dieren, planten en fungi die onze afdeling rijk is. Achter de sprekers was er een groot scherm, waarop al snel de eerste informatie over de biodiversiteit in onze afdeling werd voorgesteld door Johan Baetens. Dit ter introductie van de spreker van de avond, Jos Gijsels, hoofd van Natuurpunt Educatie vzw. Jos legde ons in het lang en breed uit wat biodiversiteit juist is met veel praktische voorbeelden van verlies van biodiversiteit, gedragsveranderingen bij dieren, ... Na de uiteenzetting kon het publiek al zijn vragen stellen aan Jos Gijsels en dat waren er wel veel. Een biodrankje was voor iedereen voorzien. De deelnemers kregen ook allen de twee informatiebrochures van het KBIN mee. Rond 22 uur werd de avond beëindigd.

In de voetsporen van Adrien de Gerlache en de Belgica,

zo 11/12/2010 - 18 dlnm

Voordracht: Daniël Frickel

Leiding: Tuur Wuyts

Verslag: Tuur Wuyts

Voor een klein maar select publiek gaf Daniël een voordracht die twee delen omvatte. Het eerste deel behandelde de situering en geschiedenis van dit continent dat pas in 1820 verkend werd. Wegens zijn ligging en de onherbergzaamheid is het zo laat geëxploreerd. Aanvankelijk werden vooral de randen onderzocht en daarna werd doorgestoten naar het centrum om de geografische zuidpool te bereiken. Dit gebeurde op 11 december 1911 door de Noor Roald Amundsen. Het aandeel van de Belgen onder leiding van Adrien de Gerlache vormde een belangrijke bijdrage o.a. door een overwintering in het ijs. Het tweede deel was het reisverslag van het gezelschap dat per schip vanuit Ushuaia, de zuidelijkste stad ter wereld, naar Antarctica vaarde. Verschillende kustplaatsen en eilanden werden bezocht per Zodiac. Hier liet Daniël zien dat hij een knap fotograaf is. De rechtstreeks gesproken commentaar was zeer pittig en gevat. Alle aanwezigen waren dan ook erg tevreden over deze winteravond.

Winterzonnewende op Fort 7,

di 21/12/2010 - 34 dlnm

Leiding: Charlotte Daems - Lucy de Nave

Verslag: Herman Snoeck

Als de poort opengaat ligt er een dik pak ongerepte sneeuw op het voorplein rond de IJsvogel. De boomtakken buigen door onder het gewicht van hun witte vracht. De toegang tot de brug wordt versperd door een boom die omgevallen is door de sneeuwvracht op de klimopbladeren in zijn kruin. Exit boom en klimop. De kinderen rennen uitgelaten rond. Weg ongerepte sneeuw. Ze bouwen een grote sneeuwman. We maken een wondermooie sneeuwwandeling. Vooraan het lantaarntje van de leiding. Af en toe flitsen zaklampen aan. De kinderen bekogelen iedereen met sneeuwballen. Aan de Sartabarak zien we duidelijk de loopsporen van de vos in de sneeuw. Wanneer we terugkomen aan de IJsvogel brandt er een laaiend midwintervuur op het voorplein, omgeven door een krans van vlammeende kaarsenpannen. Er staat een grote koperen ketel klaar en een zevental geheimzinnige flessen. Een verre afstamming van de grote druïde Panoramix brouwt voor ons, geholpen door een liefvallige druïdeassistente met klimopkroon, de Gallische toverdrank die onoverwinnelijk maakt. Achtereenvolgens worden piezepoezepis, paddengal, krokodillentranen, honingzwasmap, beheerswerkerszweet, zeeschuim en Citrus aurantia elixir in de ketel gegoten. Bij de warmte van het vuur wordt deze toverdrank tot de laatste druppel door de aanwezigen opgedronken. Allerlei verrukkelijke hapjes verkorten de tijd die verstrijkt voor de tafel gedekt is: konijn met pruimen of groentepotje. Bij de koffie met zoetheiden wordt nog lang nagepraat.

Reisverslag: Ecuador (het Nevelwoud) en de Galapagos archipel
zo 15/01/2011 - 65 dlnm
Voordrach: Rudy Vansevenant
Leiding: Tuur Wuyts
Verslag: André De Mul

Dat Rudy BVNF-fotograaf is wist ik niet, maar zijn reisverslagen zijn altijd af. Kleurrijke beelden en commentaar, dat is altijd zelf een beetje reizen en wegdromen. De grote opkomst nu was dan ook geen verrassing. Deze keer nam hij ons mee naar Equador en de Galapagoseilanden. Bij aankomst in Equador eerst een impressie van de hoofdstad: de Maagd van Quito, de kerk, het stadscentrum en de Equadoriantjes. Dan richting N.O. naar het Nevelwoud. Een luchtfoto illustreert duidelijk haar naam. Sinds enkele jaren wordt hier de Andescondor geherintroduceerd, met succes, daar vliegt er een. Eerst nog even vergewissen of we hier wel

degelijk op de evenaar zitten: 0°. OK. Dan zetten we onze ecologische voetafdruk in die van de gids. Ja, in dit gebied moet je dat vrij letterlijk nemen. De Tandayapa Bird Lodge herbergt veel exotische vogels, waaronder Toekans en tal van Kolibries, maar ook veel giga vlinders en insecten. Naar de Galapagoseilanden, ongeveer 1.000 km in vogelvlucht, maar de trip gaat met de boot. Van hieruit hoppen over de verschillende vulkanische eilanden. Veel endemische diersoorten, d.w.z. ze komen alleen hier voor. Nochtans zijn ze niet schuw en poseren ze zelfs gewillig. Reuze Land- en Zeeschildpadden slepen zich over het zand. Deze kolossen zijn sterk in aantal verminderd en bedreigd. Door kweekprogramma's wordt geprobeerd de populatie in stand te houden en zo mogelijk op te voeren. Op de rotsen kruipen Land- en Zeeleguanen. Verder weg luieren Zeeleeuwen zij aan zij op het strand. Vogels te kust en te kijk: Pelikaan, Lavareiger, Zwaluwstaartmeeuw en Noddy's op de rotsflanken; ook meer bekende vogels als Regenwulp en de (Amerikaanse) Scholekster. De Blauwvoetgent verdient een speciale vermelding. Met behulp van de techniek voeren twee baltsende exemplaren een danspasje op. In de lucht jagen Fregatvogels op prooi en vliegt warempel ook een Albatros over. Meer landinwaarts krijgen we nog de Darwinvink en de Galapagosbuizerd te zien. De excursie eindigt met een boottochtje. Dolfijnen en Tuimelaars zwemmen mee. Voor een van de eilandjes snorkelen we onder water tussen de tropische fauna. En nog een extraatje. Bij de terugreis komt de zeldzame Lavameeuw

nog afscheid nemen. Dit is de max. Ons ecologisch geweten wordt toch nog even wakker geschud. De natuur lijkt hier nog ongerept, maar ook hier is ze kwetsbaar en bedreigd. Evenwicht tussen mens (toerisme) en natuur en een actief natuurbeheer (kweekprogramma's voor bedreigde diersoorten en afschieten van geïmporteerde -) dringen zich op. Dit stemt ons tot nadenken. Toch hebben we genoten. Bedankt Rudy en Hilde, we kijken al uit naar de volgende.

Vogelexcursie Tholen ... of Jenevertocht
zo 09/01/2011 - 17 dlnm
Gids: Luc Van Schoor
Leiding: Rudy Vansevenant
Verslag: Wim Roelant

Dit jaar stond ons blijkbaar eens wat anders te wachten voor de eerste tocht van het nieuwe jaar. Luc vertelde ons dat aangezien door het vriesweer bij de voorbereiding de klassieke routes onbereikbaar waren, ze nu met een alternatief programma op de proppen kwamen. En dat het de moeite was, daar hebben we van kunnen genieten. Het eerste deel van de voormiddag volgden we nog wel het gekende parcours van de Tholentocht, zijnde de weg door de Hogerwaardpolder vlakbij de Kreekraksluizen. Hier konden we ondermeer al de eerste Smienten, Pijlstaarten, Grauwe en Brandganzen waarnemen. Vervolgens gingen we op de Oesterdam op zoek naar de reeds gemelde Fraters. De week tevoren zouden er een twaalfstal gezien zijn. Maar nu ... zaten er minstens een dertig exemplaren! De beestjes waren echter erg ongedurig en vlogen voortdurend op waardoor een exacte telling

niet aan de orde was. Misschien vonden ze al die aandacht van zoveel kijklustigen toch maar niets. Aan het einde van de Oesterdam volgde het laatste deel van de tocht dat we naar jaarlijkse gewoonte aandoen, de Schakerloopolder. Hier werd uiteraard ook de tijd genomen om het jeneverglasje te heffen en bij een lekker koekje te klinken op het nieuwe jaar met hopelijk heel wat leuke natuurbeleving in het verschiet. In de polder zaten weerom heel wat Smienten, naast ook Slobeend en ook twee Zwarte Ruiters. Op de nabij gelegen inhammen van de Oosterschelde konden enkele Middelste Zaagbekken en Brilduikers ontwaard worden. En voor enkele achterblijvers kwam er ook even een Roodhalsfuut in het vizier. Tot zover het klassieke programma. Nu reden we terug zuidwaarts richting de bocht van Bath. Aan het moerasgebied van Bath kon de geplande wandeling helaas niet doorgaan. Blijkbaar was het nabijgelegen terrein die dag gereserveerd door een stelletje 4x4 (nooit die term begrepen, ze rijden toch niet met 16 wielen?) fanaten. Dan maar doorrijden langs het Waterbekken van Bath. Onderweg zagen we nog het enige Nonnetje en de enige Grote Zaagbek, beide vrouwtjes, van de tocht. En toen was het tijd voor het Moment Suprême van de dag – maar dat wisten we natuurlijk toen nog niet: de polders nabij het dorpje Rilland. Luc en Rudy hadden hier met de voorbereiding een Ruigpootbuizerd gevonden en na kort speurwerk kregen we die inderdaad voor onze kijkers. We konden de roofvogel prachtig waarnemen terwijl hij rondvlog en af en toe op een kale akker ging neerzitten. Maar terwijl we naar de Ruigpoot tuurden, kwam er op een nabij gelegen akker plots een Rode Wouw tevoorschijn die zich goed deed aan een karkas. Het dier liet zich

zittend in het zonnetje even bewonderen om dan op de wieden te gaan en voor ons gezelschap een korte vliegshow te geven. Daarna ging hij ietwat uit het zicht zitten in een boom. Geen nood echter, we reden de polder door en konden de wouw nogmaals in zit en vlucht aanschouwen. Echt top! Na dit schouwspel was het echt wel tijd om te gaan tafelen. Gids en leiding hadden ditmaal voor een speciale locatie gezorgd, een klooster. Het is te zeggen, een hotel-restaurant-café-feestzaal in een oud klooster. In ieder geval lekkere soep en gezellige sfeer die kort na het eten ook werd opgesnoven in een oude biechtstoel. Blijkbaar waren er toch enkelen niet vrij van zonde...;-) In de namiddag trokken we de Yerseke Moer, een middeleeuws weidegebied wat lijkend op de Uitkerkse Polders bij Blankenberge, in met haar vele sloten en ultrasnelle wegeltes. Hier een massa ganzen, Brand-, Kol-, Rot-, Toendrariet- en Grauwe Ganzen! Ook weerom Smienten en andere eenden. Ook de roofvogels waren present met naast de algemene Buizerd en Torenvalk ook een overvliegende Slechtvalk en een jagend vrouwtje Blauwe Kiekendief. Verschillende stops deden ons genieten van zoveel leven in de brouwerijen maakte ons zo blij als een Haas – hier wel zeker 15 exemplaren – in de wei. Discussie en animo was er overigens ook over een steltje bij een gracht. Was het nu een Tureluur, een Zwarte Ruiter of misschien een Zwarte Luur? Of toch een Tureruiter? Uiteindelijk hielden we het op een Tureluur met een lange snavel. Het einde van de dag bracht ons naar de Inlaag en het Slikkengebied van Yerseke aan de Oosterschelde. Met opkomend tij vlogen hier enorme groepen steltlopers ons bijna om de oren. Rosse Grutto's, waarvan twee met een zomers t-shirt over hun wintertrui, Bonte

Strandlopers, Goud- en Zilverplevieren en vooral honderden Scholeksters wentelden en doken rond in het luchtruim. Een machtig spektakel om de dag mee af te sluiten. Wat een dag! Van harte bedankt Rudy en Luc voor deze mooie “alternatieve” tocht! En een ferme dankuwel aan de chauffeurs om NIET in de gracht te rijden!

**Bustocht naar Zeeland,
zo 30/01/2011 - 38 dlnm
Gids: Luc Van Schoor
Leiding: Walter van Spaendonk
Verslag: Wim Roelant**

Ook dit jaar stond de bustocht naar het Zeelandse Deltagebied op het programma. Met z'n 38 waren we afgezakt naar de Wilrijkse Bist om ons knus op de bus te installeren voor een dagje wintervogelplezier. Onderweg werden zoals gewoonlijk al de eerste waarnemingen gedaan van Buizerd, Torenvalk en vanaf het passeren van de Nederlandse grens ook de onvermijdelijke ganzen. Dit jaar een ietwat andere route dan gewoonlijk, langs Noord-Beveland met als eerste halte op ons programma een wandeling langs de Inlaag van Oud 's Gravenhoek. Gelukkig was de plas hier niet volledig dichtgevroren, wat resulteerde in mooie waarnemingen van onder meer 10 vrouwtjes en 7 mannetjes Nonnetje (zowel in vlucht als op het water), een vrouwtje Krooneend en nog wat algemenere soorten als Middelste Zaagbek en Brilduiker. De bus pikte ons op aan het andere eind van de inlaag na een wandeling langs de dijk met al 'n chance de ijskoude wind in de rug. Na een rit doorheen de polders langs het steenhard bevroren Bokkegat (tijdens de trekperiode interessant voor steltjes!) en doorheen het dorpje Wissenkerke, belandden we op de beruchte Stormvloedkering. Dit toonbeeld van de menselijke wil om de natuur aan zich te onderwerpen, huisde op één van de strekdammen aan de Roompotsluizen een Kuifaalscholver. We konden met een frisse bries in het gelaat dit beestje aanschouwen met aan z'n zijde de grotere Aalscholver. Leuk om de twee te vergelijken zo! Dan richting Schouwen, meer bepaald de Koudekerkse Inlaag aan de Plompe Toren, waar we naast enkele Wulpen ook zicht kregen op in totaal 7 Reeën. Even verder scanden we het slikkengebied van de Schelphoek af. Hier zaten heel wat steltlopers en eenden. We ontwaarden zowaar Bonte Strandlopers, Zilverplevieren, Bergeenden, Wulpen, Tureluurs alsook een juveniele Sperwer die kwam poseren. Drie langpotigen met lange snavel zorgden voor enige animo:

waren het Grutto's of hun Rosse neven? Het verdict viel uiteindelijk ten gunste van de eersten. Zoals ze er bijstonden in de winterse koude leken ze echter spijt te hebben van hun vervroegde terugkeer uit het warme zuiden. Na de slikken terug door de polders richting Westenschouwen voor de lunch. We reden nog door een gebied waar vaak Velduilen resideren maar deze stuurden vandaag hun kat, hetzij wel in de vorm van een vrouwtje Blauwe Kiekendief dat zich zelfs meevliegend met de bus gezwind liet kiekeken. Schranserij Den Olijke Tapper in Haamstede vergastte ons op een stevige portie erwtensoep (de lepel bleef er nu niet enkel spreekwoordelijk in staan...) en een typisch streekbiertje La Chouffe (?). De namiddag begon met het doorkruisen van de Schouwense polders richting Brouwersdam. Naast de groepen ganzen van allerlei pluimage troffen we hier ook Wilde en Kleine Zwanen aan. Aan het Spui op de Brouwersdam viel heel wat te beleven, zij het dat één en ander wel het verre ruime sop verkoos. Toch kregen we verschillende soorten in het vizier: Roodkeelduiker, Kuifduiker, Zwarte Zee-eend, Eider, Witbuikrotgans (29!), Kanoet, Paarse Strandloper en nog heel wat meer... Ook de Grijsze Zeehonden lieten zich bewonderen. Toch een toffe ervaring die robben zo vlakbij! En het was nog niet gedaan, want plots scheerde daar rakelings over het wegdek een Velduil langs ons heen. Het leek wel of die ons erop kwam wijzen dat we vanochtend niet goed uit onze doppen hadden gekeken. De tijd tikte echter snel voort, dus snel terug naar Schouwen, de Prunjepolder wachtte op ons. Eerst via de Heerenkeet naar de inlagen. Een korte wandeling over de dijk vertelde ons dat vrijwel alles dichtgevroren lag. Op de slikken aan de Oosterschelde zat het natuurlijk wel boordevol. Vooral de Rotganzen zochten hier hun heil op ijsvrij water. In de lucht vele vluchten ganzen en zwanen alle richting Prunje Noord. Dus wij ook met z'n allen naar de Delingsdijk met zicht op dit uitgestrekte weide/watergebied. Vanop de parking en bij stilaan lichte schemer zagen we hier een massa vogels: eenden, ganzen, Slechtvalk en ook Kleine Zwanen tot wel 63 toe! Een gepaste afsluiter van een fantastische dag! Dank aan leiding, gids en buschauffeur! En volgend jaar ga ik zeker weer mee!

Winter-info-avond rond amfibieën in Edegem,

za 05/02/2011 - 50 dlnm

Leiding: Hugo Waeterschoot - Kris Vos
Johan Baetens
Catherine Vandercruyssen

Verslag: Kris Vos

Zaterdag 5 februari 2011 hadden wij in Edegem een zeer geslaagde infoavond over de amfibieën in onze afdeling.

- Welke soorten vind je in Edegem en Zuidrand (Hugo)

- Sfeerverslag over paddenactie, vooruitblik naar 2011 (Kris)

- Wat is er mogelijk om ons sterk verstedelijkt landschap toegankelijker te maken voor amfibieën (Johan)

- Hoe kan je met eenvoudige tuinvijvertjes de natuur een aardig handje helpen. (Catherine)

Het onderwerp kon op grote bijval rekenen, er waren een 50-tal aanwezigen. Hierna enkele reacties van de aanwezigen: *Els: "Ik vond het zaterdagavond een zeer interessante avond. Het was heel gevarieerd, de uitleg was heel goed en de powerpoint heel goed zowel wat positieve als minder fraaie foto's betreft en het standje was een mooie aanvulling van de avond met interessante informatie."

* Hugo: «Het zaaltje stroomde vol; wel 50 mensen,... toch fijn om op te merken dat onze amfibieënwereld en hun bescherming de Edegemse bevolking niet koud laat. Dit geeft me een warm gevoel."

* Catherine: "Ik zag dat vele mensen de zaal uitgingen met een vijverfolder in de hand en toen dacht ik, als er in Edegem al een of twee vijvertjes bijkomen of als de Edegemnaren hun tuin wat ecologischer zullen inrichten, dan is mijn presentatie, ondanks het gebrek aan foto's, de moeite waard geweest."

* Sophie: zei dat ze blij was dat de Voorzitter (=Hugo) gezien had dat er in Edegem ook interesse is voor de natuur en dat we nu wisten waar we haar konden vinden;

* Steve: "Ik vond het een zeer interessante avond en was blij verrast om zo veel volk te zien opdagen."

* Wim: "Leuk want veel volk. Volgende keer wel de afscheidingswand met de andere zaal volledig maken."

* Veerle: Amicaal, amplexus, amfibie ambitieus, ambidexter, amusement amalgaam, ambassadeurs, ambiance Kortom: Amaai, goed gedaan voor onze Edegemse amfibieën

* Kris: En ikzelf kan alleen heel blij zijn want in Edegem hebben wij nu meer dan 40 kandidaat overzetters voor dit jaar (kids inbegrepen). Nu nog het biodiversiteitcharter!!

Mossentocht in moerasgebied bij Kesselse Heide

zo 13/02/2011 - 9 dlnm

Gids: Dré Peeters
Leiding: Lucy de Nave
Verslag: Leen Van Eycken

Een miezige ochtend op weg naar een moerasgebied bij de Kesselse Heide: alvast een goede inleving voor een mossentocht. "Wat is de bedoeling? Blijven we bij alle mossen hangen of willen we een paar ongewonere soorten zien?" Tuurlijk gaan we voor iets extra's! Even op gang komen: mossen groeien overal; er zijn bladmos en levermos; soms breken bladpunten zomaar af, hetgeen op vegetatieve voortplanting wijst. Maar o zo knap om zien zijn sierlijke sporangia of weggezonden antheridia bij de seksuele reproductie. Gelaarsd en "geloupet" hangen we al snel rond takken met Bros gaffeltandmos, Gaaf kantmos, Gesnaveld klauwtjesmos, Gewoon sikkelsterretje, ...

En onze ogen struikelen ook tienvoudig over Poederkorsten en Cladonia's. Dat zijn dan wel geen mossen, maar Korstmossen of Lichenen, die overal mee tussen zitten. Boomvoeten zijn interessant voor Gedraaid knikmos en Krom platmos, naast Bronsmos en Groot laddermos. Het gebied wordt natter; we ruiken het! Gewoon peermos wordt besnuffeld, Gaaf buidelmos wordt omgedraaid voor de buideltes en bij Viertandmos zoeken we naar de tanden op de kapsels. We waden door het Elzenbroek en determineren Bleek boomvorkje, Kussentjesmos, een Kroesmos,.... Sappig ogende Sfgnumplekken tussen Gewoon haarmos: prachtig! Hier noteren we Gewimperd veenmos en wat verder herkennen we de verschillen met Gewoon veenmos. Bij het Gewoon haarmos, ons grootste landmos, staan we wat langer stil: tellen we vier ribben? Is de insnoering onderaan het kapsel mooi te zien? En we ontdekken nog pareltjes als Geelsteeltje naast Gewoon pluusjesmos, Boskronkelsteeltje en Neptunusmos. Ondertussen houdt natuurgids Dré Peeters onze aandacht vast met heideverhalen van weleer en wetenschappelijke weetjes over ijzerbacteriën. Wat een boeiende zondagmorgen in de modder! We naderen terug de droge heide en bewonderen onderweg nog een takvol Plooiwaaier. Zwammen als toemaatje; waarom niet! Het weer trekt open en de typische heidezichtjes houden ons in de ban. We mogen toch ook niet zomaar aan de Rode heidelucifer voorbij gaan. Hier noteren we nog Grijs kronkelsteeltje, Ruig haarmos, Gewoon purpersteeltje en Bleek dikkopmos. En van op een hoge tak fluit de Grote Lijster ons tot weerziens toe.

Beekoeverlibel (*Orthetrum coerulescens*) – © Guido Van Boeckel : behoort tot de familie van de korenbouten.
Met zijn 36-45 mm de kleinste oeverlibel. Pterostigma's okergeel tot lichtbruin. Ogen blauwgrijs. Komt voor bij beekjes, sloten, kleine plassen en vennen (altijd gevoed door kwelwater). Vliegtijd van eind mei tot half september (piek in juli en augustus).

Activiteitenkalender

Meer gedetailleerde informatie over de activiteiten vind je in de rubriek Agenda op pagina 4.

Activiteiten waar je op voorhand moet voor inschrijven zijn ***vet** gemarkeerd.

***2 april: start cursus wilde bijen**

3 april: Lachenbos/Wevenbos Lier

8 april: determinatie-avond Varens

10 april: slakkenwandeling Rivierenhof

16 april: workshop nestgelegenheid solitaire bijen

17 april: Mastenbos, Kapellen

23 april: opkuisactie Fort 7

25 april: lentewandeling op Fort 7

1 mei: Klein Zwitserland

8 mei: vogelzangwandeling Oude Landen

***14 mei: nachtwandeling zoogdieren in Hobokense Polder**

15 mei: Mechels broek

21 mei: themawandeling varens op Fort 7

29 mei: Viersels gebroekt

5 juni: Noordelijk Eiland Wintam

***9 juni: start cursus vegetatieopnames**

19 juni: Zevenbergen Ranst

21 juni: zomerzonnewende op Fort 7

26 juni: vlinder- en libellen op het Schoonselhof

3 juli: orchideeën & warmteflora - Viroinvallei

10 juli: de Zegge

***17 juli: Rondje Pontje**

24 juli: Fortwandeling & Pinteling